

APOLOGETICUS

BERNALDI PRESBYTERI

PRO

DECRETIS GREGORII VII PONTIFICIS MAXIMI EDITIS IN SYNODO
ROMANA

Adversus Simoniacos et incontinentes altaris ministros

Nunc primum in lucem editus, ex duobus manuscriptis codd. altero Ratisbonensi, altero Weingartensi.

CAPITULA SEQUENTIS OPUSCULI.

Cap. I. <i>Decretalis epistola venerabilis papæ Gregorii.</i> II. <i>De auctoritate quatuor principalium conciliorum.</i> III. <i>De auctoritate apostolicarum institutionum.</i> IV. <i>De auctoritate reliquorum conciliorum.</i> V. <i>Brevis enumeratio decretorum superioris epistolæ.</i> VI. <i>De primo statuto, id est, de Simoniacis.</i> VII. <i>De secundo statuto, id est, de emptoribus ecclesiarum.</i> VIII. <i>Quod et sacra Scriptura damnet venditores spiritualium officiorum.</i> IX. <i>Item, quod emptores eorum damnet.</i> X. <i>Item mediatores hujusmodi Simoniacæ negotiationis.</i> XI. <i>Detectio statuti prædictæ decretalis epistolæ, id est, ut incontinentes altari nullatenus ministrent.</i> XII. <i>De anathemate eorum, qui defendunt incontinentiam sacerdotum, per Sozomeni capitulum ex Tripartita historia depromptum.</i> XIII. <i>Quod non sacramentorum ministris, sed laicis permissum sit, ut unusquisque suam habeat uxorem.</i>	A XIV. <i>Quid Apostolus constituat de sacris ordinibus.</i> XV. <i>Utilis consideratio ejusdem institutionis.</i> XVI. <i>Expositio B. Hieronymi super eandem institutionem.</i> XVII. <i>De quarto statuto prædictæ decretalis epistolæ, ne populus officia clericorum recipiat, quos apostolica statuta contemnere videat.</i> XVIII. <i>Cur eorum officia populo sunt prohibita.</i> XIX. <i>Explanatio cujusdam capituli, quod præsentis statuto videatur adversari.</i> XX. <i>Quid dominum apostolicum compulerit, ut hæc statuta depromeret.</i> XXI. <i>Quod non illi, sed D.D. Patribus pro hujusmodi statutis esset indignandum.</i> XXII. <i>Cur eisdem statutis nullæ appositæ sint induciæ.</i> XXIII. <i>Quod dominus apostolicus non solum episcopos sed et subditos eorum damnare possit.</i> XXIV. <i>Quod cujuslibet episcopi parochianus domno apostolico etiam plus debeat obedire, quam proprio episcopo.</i>

Bertoldus vel rectius Bernaldus noster in suo Chronico anno Domini 1075.

Gregorius papa in prima hebdomada Quadragesimæ synodum Romæ collegit, in qua causam episcopi Spirensis, sed Simoniaci, examinavit; qui, ipsa die, cum examinaretur causa ejus Romæ, id est vi Kalend. Martii, infirmatus est Spiræ, sed deinde iv Kalend. Martii, miserabiliter expiravit, quando et a Gregorio papa definitam suæ damnationis sententiam in Romana synodo excepit. In eadem synodo decretum est a Gregorio papa ut clerici, aliquem sacrorum ordinum gradum et officium pretio adepti, deinceps in Ecclesia non ministrent, nec ecclesiam pretio acquisitam aliquis retineat, nec deinceps alicui ecclesiam vendere et emere liceat; deinde, ut a clericali officio cessent quicumque se per incontinentiam reprehensibiles exhibent. Item, ut populus clericorum officia nullatenus recipiat quos prædictas apostolicas institutiones contemnere percipiat.

INCIPIT APOLOGETICUS BERNALDI

SUPER DECRETA

Quæ venerabilis papa Gregorius ejusdem nominis VII, in Romana synodo promulgavit contra Simoniacos et incontinentes altaris ministros

PROLOGUS.

In superioribus epistolis illi nostro [Alboino *cod. A* « Sicut sancta Evangelia quatuor [C. R. sancti Evangelii quatuor libros; sic etiam habet Rom. editio], sic quatuor concilia suscipere et venerari me fateor: Nicænum scilicet in quo perversum Arii dogma destruitur Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomii et Macedonii error vincitur; Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas judicatur; Chalcedonense vero, in quo Eutyhetis [Rom. editio Euthychis] Dioscorique pravitas reprobat, tota devotione complector, integerrima approbatione custodio, quia in his, velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura consurgit et cujuslibet vitæ atque actionis norma consistit; quisquis eorum soliditatem non tenet, etiam si lapis esse videatur [Rom. editio, cernitur], tamen extra ædificium jacet, etc. B Cunctas vero, quas præfata veneranda concilia personas respuunt, respuo, quas venerantur, amplector, quia, dum universali sunt consensu constituta, se et non illa destruit, quisquis præsumit aut solvere quos religant [C. R. et Rom. editio, ligant], aut religare quos solvunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. » Hucusque Gregorius.

Hanc autem synodalem epistolam idem apostolicus statim post ordinationem suam composuit, et reliquis patriarchis, quippe Constantinopolitanis, Alexandrino, Antiocheno, Hierosolymitano transmisit. Consuetudo enim erat eo tempore, ut quilibet in aliqua patriarchalium sedium noviter ordinatus, se prædictas iv synodos custodire reliquis sedibus transmissa epistola profiteretur, antequam nomen ejus apud reliquas sedes in diptychis describi mereretur. Nomen videlicet prædecessoris ejus, licet defuncti reliquæ sedes computabant inter viventes, donec ipsius noviter inthronizati præsuus synodicam reciperent epistolam; quæ, quia eundem episcopum quatuor synodos recepisse denotavit, hoc sibi nomen, id est, synodicam ab eisdem synodis non incongrue videtur mutuassee.

Hanc autem consuetudinem illius temporis fuisse idem sanctissimus papa testatur in epistola ad Secuudinum servum Dei inclusum (lib. vii, ep. 54); quam et usque ad tempora beati papæ Adriani, quippe ad Carolum regem, perdurasse Joannes Romanæ Ecclesiæ diaconus asserit, qui vitam S. Gregorii, ex præcepto S. Joannis papæ, fideliter descripsit.

Cap. I. In primis igitur decretalem epistolam nostri apostolici describere juvat, ut tanto apertius C sequentia elucescere valeant.

« GREGORIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri OTHONI Constantiensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

« Instantia nuntiorum tuorum, » etc. Reliqua existant in concilio Romano I, supra.

Cap. II. Sed priusquam hæc statuta singulatim consideremus, quiddam de ipsorum canonum auctoritate non incommodum æstimo prælibare, ut tanto firmiter teneatur quiddam ex eis ad observandum nobis denuntiatur. Sanctissimus papa Gregorius (lib. i, ep. 24), quem noster apostolicus nomine, et actione nostris repræsentat [C. R. repræsentavit] temporibus, in sua synodica, id est, synodali epistola, sanctissima quatuor concilia confirmat ita :

Sed utrum adhuc eadem consuetudo perduret ignoro. Quam tamen præfatis temporibus fuisse non dubito. Patet igitur evidentissime quam magnæ sint auctoritatis illa quatuor concilia, quæ S. Gregorius, imo per ipsum Spiritus sanctus, non semel, ut prædictum est, sed sæpius et Evangeliiis comparat, et omnes ab eisdem dissentientes anathematizat. Quæ et quilibet novitius patriarcha se observatum per epistolam suam reliquis sedibus profiteri debebat, si se inter catholicos patriarchas in diptychis describi volebat.

CAP. III. Decreta vero sanctissimorum Romanorum pontificum, si possemus, etiam studiosius quam illa quatuor concilia venerari et observare deberemus, cum et ipsa concilia omni firmitate carerent, si non apostolicæ sedis pontifices eadem per apostolicam auctoritatem et congregare et corroborare decrevisent. Unde et beatus papa Marcellus (*ep. 1, Rom. editionis*), qui et ante Nicænum concilium sua decreta martyrio consecravit, ipse, inquam, vir apostolicus, in decretis suis, cap. 11, testatur ita: «Ipsi Apostoli eorumque successores, Domino inspirante, constituerunt ut nulla fieret synodus præter Romanæ sedis auctoritatem.» Sanctus quoque Athanasius præsul Alexandrinus, qui non minima pars concilii Nicæni fuit, in epistola ad Felicem papam, capite 11, ita dicit: «Scimus in Nicæna magna synodo cccxviii episcoporum ab omnibus concorditer esse roboratum, non debere absque Romani pontificis sententia concilia celebrari.» Sed et beatæ memoriæ Julius papa id ipsum, capite 5, profitetur, dicens: «Ipsi vero primæ sedis Ecclesiæ convocandorum generalium synodorum jura et judicia episcoporum, singulari privilegio evangelicis, et apostolicis, atque canonicis concessa sunt institutis.» Beatus quoque Damasus (989) papa in decretis suis, cap. 9, hanc intulit sententiam [*C. R. generalem interserit*]: «Nulla unquam concilia rata leguntur, quæ non sunt fulta apostolica auctoritate.

His autem sententiis beatus Isidorus, rimator Scripturarum sagacissimus, fideliter astipulatur dicens: «Synodorum vero congregandarum auctoritas Apostolicæ sedi privata commissa est auctoritate [*C. R. potestate*] (990) congregata, vel fulta. Hæc canonica testatur auctoritas, hæc ecclesiastica historia roborat, hæc sancti Patres confirmant.»

Si igitur illa quatuor concilia omni auctoritate carerent, nisi principaliter ex decretis Romanorum pontificum firmitatem obtinerent, quis inficiari poterit quin decreta per ipsos apostolicos viros promulgata, majori veneratione digna merito ceaseantur quam ipsa concilia, quæ non per ipsorum apostolicorum præsentiam, sed tantum per ipsorum legationem authentica fieri merebantur? Sic enim legati sedis apostolicæ eorumdem principalium conciliorum sanctiones primaria subscriptione apostolica vice

A canonizabant. Nempe sub piissimo imperatore Constantino magnus Hosius Cordubensis episcopus, Victor et Viuentius, presbyteri Romanæ Ecclesiæ, ex parte sancti Sylvestri papæ Nicæno concilio præfuerunt et ipsum principali subscriptione firmaverunt. Item, temporibus Theodosii Junioris Augusti, sanctus Cyrillus patriarcha Alexandrinus, et Arcadius episcopus ex Italia vice beatissimi papæ Cælestini Ephesino concilio præfuerunt et ipsum apostolica vice corroboraverunt. Item, tempore Marciani principis, Paschasinus et Vincentius episcopi, et Bonifacius presbyter vice sancti Leonis papæ in Chalcedonensi concilio per duodecim dies celebrato primi fuerunt, qui et Anatolio patriarchæ Constantinopolitano quoddam privilegium in concilio usurpanti, liberaliter contradixerunt, et reliquis statutis apostolica vice subscripserunt, ut liber sancti Liberati Carthaginensis archidiaconi de eodem concilio testatur. Hæc autem omnia manifestius ille videbit quicumque eorumdem conciliorum subscriptiones studiose perspexerit. Ergo reverentiam sive obedientiam, quam sacratissimis quatuor conciliis juxta sanetum Gregorium merito exhibemus decretis apostolicæ sedis nullatenus denegare, imo, si possibile est, studiosius impendere debemus, cum sine eorum auctoritate nec ipsa concilia fas esset recipere.

CAP. IV. Sed nec reliqua concilia parvi pendere debemus, in quibus multa, nusquam alibi inventa, ecclesiasticæ tamen dispensationi [*C. R. dispositioni*] necessaria reperimus. Quæ quidem a superioribus authenticis sanctionibus nullo modo discrepant, cum Christianæ religioni apertissime convenient. Hujusmodi, inquam, capitula, in quibuslibet conciliis inventa, nullatenus ab aliquo catholico sunt contemnenda, præsertim cum ipsa reliqua concilia, ex sacratissimarum auctoritate sanctionum descendisse non dubitentur; quæ per singulas provincias bina episcoporum concilia annuatim fieri firmissime decernunt. Hoc, inquam, beatus Anacletus ab ipso principe apostolorum presbyter ordinatus in decretis suis capit. 17, certissime decernit: «Congregatio, inquit, summorum per singulos annos fieri solet et debet.» Hoc excellentissima synodus Nicæna, cap. 5, constituit. «Bene, inquit, placuit singulis annis per unamquamque provinciam bis in anno concilia celebrari, ut communiter omnibus simul episcopis congregatis discutiantur hujusmodi quæstiones.» Item, Constantinopolitanum concilium, enumeratis privilegiis diversarum Ecclesiarum, cap. 11 [*C. R. ita*], constituit: «Servata regula quæ scripta est de gubernationibus, manifestum est quod illa, quæ sunt per unamquamque provinciam ipsius provinciæ synodus dispensetur [*C. R. dispenset*], sicut Nicæno constat decretum esse concilio.

Item Chalcedonense concilium, cap. 19, dicit:

(990) Nec ullam Synodum ratam esse legitimus, quæ ejus non fuerit.

(989) JULIUS I, in *rescripto ad Orientales*; Rom. editio, pag. 208.

« Decevit sancta synodus, secundum canones Patrum, bis in anno episcopos in id ipsam in unamquamque provinciam convenire, quo metropolitanus antistes probaverit, et corrigere, si quæ fortassis emergerint.

Patet ergo quod authenticæ sanctiones etiam provincialia concilia fieri præcipiunt, quod incassum præciperent, nisi et nos eorumdem conciliorum prolabilis sententias observare decernerent. Unde et in tertio Toletano concilio universali decretum est: « Qui concilia orthodoxorum episcoporum, consona sanctissimis quatuor conciliis non recipit, anathema sit. » Quicumque igitur vel horum conciliorum rationabilibus statutis obviare conatur, etiam a superioribus authenticis sanctionibus in periculum suum dissentire probatur. Beatus quoque Isidorus, in quadam sua præfatione de canonibus capite undecimo, prædictis rationibus astipulatur hoc modo: « Nosse etiam oportet, licet cætera non infirmantur, quatuor esse principalia concilia. » His autem enumeratis subinfert in eodem capite: « Sed et si quæ sunt concilia, quæ sancti Patres spiritu Dei pleni sanxerunt, post istorum quatuor auctoritatem omnium manent stabilita vigore. » (Isidorus, *libro Originum* vi, cap. 15.)

Est ergo dignum ut et hujusmodi conciliorum statutis obtemperetur. Si enim non parvæ stultitiæ constat, si quis cujuslibet unius hominis sano consilio acquiescere detrectat, quanto magis reprehensibile videtur, si quis impudenter resistit hujusmodi conciliorum statutis non unius, sed plurimorum sapientium auctoritate et iudicio prolatis atque probatis. Nempe hujusmodi conciliis plures catholici et eximii doctores interfuisse leguntur, ut in Africanis conciliis legati sedis apostolicæ Faustinus, Honoratus, Urbanus episcopi, sanctus etiam Aurelius (991) Carthaginensis archiepiscopus. Item, ipse vir omnium virtutum Augustinus Hipponeregensis episcopus, quem sanctus Cælestinus vir apostolicus in decretis suis (*ep.* 8) ita nobis commendat: Augustinum, inquit, sanctæ recordationis virum, pro vita sua atque meritis in nostra communiõne semper habuimus; nec unquam hunc sinistra suspitionis saltem rumor aspersit quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, ut inter magistros optimos etiam ante a meis prædecessoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune senserunt, utpote qui ubique cunctis et amori fuerit et honori. » Huic etiam Augustino, ut liber Liberati testatur Theodosius imperator, per « sacram » suam mandavit, ut se Ephesino concilio præsentaret. Sed eheu! tam egregius doctor ante mundo subtractus est, quam ad illum invitatoria Romani principis epistola pervenisset.

Hi ergo, quos prædixi, et alii innumerabiles sancti Patres Africanis conciliis interfuere, imo præfuere. Sic etiam sanctus Marinus Arelatensi concilio

(991) In C. R. desideratur.

(992) Exstat hæc epitome canonum ab Adriano confecta et Carolo Magno tradita.

A per sanctum Silvestrum [C. R. papam] approbato, sic sanctus Cæsarius Agathensi, sanctus Hilarius Arausicensi, sanctus Albinus Aurelianensi, sanctus Bonifacius Mogontiensi concilio, sic et alii aliis conciliis non soli, sed cum pluribus aliis sanctis Patribus interfuisse leguntur qui in Christiana religione et doctrina tam insignes fuisse creduntur, ut vel unius eorum singulari iudicio obviare nimium esset temerarium. Ergo multorum sapientium iudicio non acquiescere, multo magis est intolerabile, in his duntaxat capitulis quæ prædictis authenticis statutis non adversantur, sed institutioni Christianæ religionis procul dubio suffragantur. Nam, juxta beati Augustini iudicium « pro nullius personæ reverentia est recipiendum, si quid canonice veritati in aliquo concilio vel alicubi reperitur adversum. »

B Præterea sancta et veneranda synodus Chalcedonensis etiam provincialia concilia ante ipsum transacta canonizasse non dubitatur, ita decernens capite primo: « Regulas sanctorum Patrum per singula nunc usque concilia constitutas, proprium robur habere decrevimus. » Hæc autem concilia ante ipsum Chalcedonense leguntur fuisse: Ancyranum, Neocæsareense, quæ et Nicæno concilio antiquiora traduntur. Item, Gangrense, Sardicense, Antiochenum, Laodicense. Ergo eadem et in Chalcedonensi synodo non dubitantur esse roborata; quæ, etiam cum Africanis canonibus beatus Adrianus papa Carolo imperatori (992) ad disponendas Ecclesias in regno suo Romæ tradidisse legitur. Quapropter nec provincialium conciliorum statuta a quolibet temere sunt respuenda, quæ et apostolica sedes censuit recipienda. Hucusque sufficiat dixisse de sacrorum canonum auctoritate. Nunc ad propositum redeamus, et statuta, quæ noster apostolicus in superiori epistola Othoni Constantiensi episcopo cautissime descripta transmisit, per ordinem digeramus.

C CAP. V. Horum illud erat primum: « Ut clerici, aliquem sacrorum ordinum gradum vel officium per pretium adepti, nullatenus deinceps in Ecclesia ministrent. »

D Secundum: « Ut ecclesiam pretio acquisitam, nullus retineat; nec alicui deinceps ecclesiam vendere vel emere liceat. »

Tertium: « Ut a clericali officio cessent quicumque se pro incontinentia reprehensibiles exhibent. »

Quartum: « Ut populus clericorum officia nullatenus recipiat, quos apostolicas institutiones contemnere videat. » Curramus igitur per singula, et eadem quam authentica, quam attendenda, imo quam inevitabilia sint, non ex nostris conjecturis, sed ex sanctorum Patrum statutis compendiose monstremus.

E CAP. VI. Primum itaque statutum in Chalcedo-

nensi concilio plenissime et evidentissime reperitur, A quod unum ex quatuor prædictis conciliis tempore quidem, non dignitate ultimum, sancti Patres Leoni Augusto usque ad sanguinem vindicandum esse mandarunt, ut Liberatus in libro suo testatur. In ipso, inquam, concilio scriptum est capite tertio (93): « Si quis episcopus per pecuniam ordinationem fecerit, et sub pretio redegerit gratiam quæ vendi non potest, ordinaveritque per pecuniam episcopum, chorepiscopum, presbyterum aut diaconum, vel quemlibet de his qui connumerantur in clero, aut promoverit per pecunias [C. R. pecunias] dispensaverit, aut defensorem, vel mansionarium, vel quemquam omnino, qui subjectus est regulæ, pro sui turpissimi lucri commodo, is qui hoc attentasse probatus fuerit B proprii gradus periculo subiacebit, et, qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione vel promotione quæ est per negotiationem facta proficiat; sed sit alienus a dignitate vel sollicitudine quam pecuniis quæsivit. Si quis vero mediator tam turpibus et nefandis datis vel acceptis exstiterit, si quidem clericus fuerit, proprio gradu decidat. Si vero laicus aut monachus, anathematizetur. »

Et notandum quam caute istud capitulum omnes Simoniacorum astutias excludat; cum quolibet modo per pecuniam promotos, absque omni spe recuperationis deponat. Solent enim Simoniaci diversis modis, sed uno reatu sacras dignitates mercari. Nempe, nunc ipsi, nunc pro ipsis eorum amici pretium pro sacra dignitate, vel ante ordinationem suam dederunt, vel in ipsa dant, vel postmodum se daturos promittunt. Et hoc nunc electoribus eorum, nunc eorum ordinatoribus, vel denum quibuslibet eorum fautoribus.

Quicumque igitur aliquo horum modorum quemlibet promoverit, vel se ipsum ita promotum esse cognoverit, indubitanter a superiori capitulo degradari jubetur, cum per pecuniam, vel alium promovisse, vel ipse promotus esse non dubitetur. Sed nec hoc sine consideratione prætereundum videtur quod idem caput duo negotiatorum genera damnavit. Unum quidem eorum qui ad diaconatum vel presbyteratum, vel ad aliquem huiusmodi gradum per pecuniam ordinantur, alterum eorum qui ad dispensationis ministerium, vel ad aliquod huiusmodi clericale officium per pecuniam promoventur, qualis est vice dominatus, præpositura, decania, archipresbyteratus, et his similia. Sic igitur et noster apostolicus duo negotiatorum genera, et omnes negotiantium versutias in primo ejus statuto comprehendit; in quo clericos aliquem sacrorum ordinum gradum, vel officium, quoquo modo per pecuniam adeptos deponit. Quod tamen statutum superiori capite mitius liquido probatur; cum spiritualium officiorum venditores, et tam nefariæ negotiationis mediatores debita ultione non damnet. Quos tamen

A prædictum caput cum ipsis emptoribus degradandos vel anathematizandos esse decrevit. Et nota, si mediator degradari vel anathematizari merito jubetur, quid de illo censes qui per eandem negotiationem indigne promovetur? Hoc utique, quod sanctissimus papa Gregorius (*lib. vii, ep. 412*), imo quod per illam Spiritus sanctus de huiusmodi negotiatoribus indubitanter decrevit, qui in ejusdem apostolici auctoritatem, sub columbina specie, quælibet decernenda dictare consuevit. Nempe scriptum est in decretis suis, cap. 431 (*apud Grat. I, q. 4, c. 13*): « Quicumque ergo hoc, id est, ecclesiasticum officium, pretii studet datione mercari, dum non officium, sed nomen attendit, sacerdos non esse, sed dici tantummodo inaniter concepiscit. » Et paulo post in eodem cap. « Cum liqueat hanc hæresim in Ecclesia ante omnes radice pestifera subrepsisse, atque in ipsa sua origine apostolica esse detestatione damnatam, cur non cavetur, cur non perpenditur quia benedictio illi in maledictionem convertitur qui ad hoc, ut fiat hæreticus, promovetur? » Quid ergo mirum, si noster apostolicus eos tantum ab ecclesiasticis ministeriis separavit, quos sanctissimus ejus æquivocus, et ab Ecclesia separatos esse cum reliquis hæreticis deputavit?

CAP. VII. Secundum quoque statutum nostri apostolici est quod ecclesias emptoribus [C. R. earum] adimi præcipit; item, in prædicto Chalcedonensis concilii capitulo, licet obscure, comprehensum videtur, quod etiam dispensatori ecclesiasticarum rerum per pecuniam prompto officium dispensandi jubet auferri. Quilibet enim presbyter, dispensator debet existere non prædicationis tantum, sed etiam rerum ecclesiæ sibi commissæ, quas SS. Patres, non solius presbyteri, sed quorumlibet egentium necessitati dispensandas esse censuerunt.

Præterea in eodem capite cuilibet clerico omnis ecclesiastica sollicitudo per pretium acquisita jubetur adimi. Procurare autem ipsam Ecclesiam cum sacerdotali diligentia, ni fallor, clericalis sollicitudo est et ecclesiastica: ergo et in eodem capite Ecclesiæ sollicitudo per pecuniam usurpata jubetur auferri. Unde, et beatissimus papa Gregorius scribens ad Clementem Bizanzenum [Bizanzenum], de quodam presbytero decernit ita: « Ut, si idem presbyter quamdam ecclesiam obtinisset per pecuniam, non solum eadem ecclesia privaretur, sed etiam presbyterii honore spoliaretur. » Sic quoque in antiquis nostrarum provinciarum conciliis, Maguntiacensi videlicet, Remensi, sive Turonensi statutum legitur ut presbyter ecclesiam pretio adeptus et presbyterio et ecclesia privetur. Item, beatus Leo papa ejusdem nominis IX nostro tempore pene contiguus, in prima sua Romana synodo Simoniacam hæresim penitus damnavit; emptiones et venditiones altarium sub anathemate prohibuit

(93) Vide c. 1, q. 1, c. 8.

quod anathema illi non evaserunt, quicunque deinceps tam nefariam negotiationem exercere præsumperunt. Libet igitur considerare quam clementer noster apostolicus tantum emptas ecclesias emptoribus earum ademerit, quos juxta censuram SS. Patrum et ecclesia et presbyterio, imo Christiano nomine et communione privandos esse non ignoravit.

CAP. VIII. Sed cur in tantum laboramus, ut prædicta nostri apostolici statuta ex synodicis SS. Patrum sententiis processisse demonstramus, cum eadem ex ipso sacræ Scripturæ armario emanasse nullum dubitare eruditum putemus? Nam in eadem Scriptura, omnes personæ tam nefarii mercimonii damnatæ reperiuntur, scilicet et venditores spiritualium officiorum et emptores atque hujus negotii mediatores. Ipse enim Dominus « pariter vendentes et ementes de templo suo ejecit, et cathedras vendentium columbas » jam tunc ipse evertit (*Matth. xxi; Marc. xi*). Quod S. Gregorius ille noster theologus in *xxii* [*C. R. xvii, et recte*] homilia exponit ita: « Cathedra ergo vendentium columbas evertitur, quando hi qui spirituales gratiam vendunt, vel ante humanas, vel ante Dei oculos sacerdotio privantur. » Et merito. Nam ipsa Veritas præcipit in Evangelio: « Gratis accepistis, gratis date (*Matth. x*) »; quod, cum tales non attendant, etiam a Deo seipsum alienant, qui in eodem Evangelio dicit: « Qui est ex Deo, verba Dei audit; ideo, vos non audistis, quia ex Deo non estis (*Joan. viii*). »

Præterea princeps apostolorum Petrus, imo per illum ipse Christus omnibus prælatis in Ecclesia præcipit ita: « Pascite, qui in vobis est, gregem Dei, providentes non coacte, sed spontaneè secundum Deum, non turpis lucri gratia, sed voluntarie (*I Petr. v*). » Contra hoc præceptum illi agunt quicunque spirituale officium pro sæculari lucro subjectis suis turpiter impendunt. De quibus idem apostolus, in sua posteriori Epistola testatur: « Secuti sunt viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis amavit; correptionem vero habuit suæ vesaniæ subjugale mutum [animal] in hominis voce loquens, prohibuit prophetæ insipientiam (*II Petr. ii*). » Quod Venerabilis presbyter Beda in tractatu super eandem epistolam dilucidat ita: « Nam [*C. R. Nonnunquam*] multi Catholicorum in tantum mercedem amant iniquitatis ut etiam docti ab indoctis, a laicis clerici merito lacerentur; qui, jure comparantur prophetæ qui verbis asinæ contra naturam loquentis corripitur; nec tamen a proposito pravi itineris retardatur. » Iste videlicet Balaam idem esse asseritur, qui et beatum Job in libro ipsius superflue et arroganter docuisse legitur; qui et Eliu, id est *divinus* ab officio divinandi est cognominatus. Sic enim testatur S. Hieronymus in lib. De Hebraicis quæstionibus. Hic igitur cum esset propheta a Balac rege Moabitarum ad maledicendum filiis Israel conductus, illis quidem in verbo Domini pro pretio studuit maledicere, sed pravita-

tem suam, Domino vetante, ad effectum non perduxit, nec mercedem iniquitatis accepit; qui tamen a Deo reprobabilis denotatur, ut asina ejus sapientior eo vesaniam ejus et insipientiam corripuisse et eam a gladio resistentis angeli eripuisse legatur; quam ipse angelus non morituram fore testatus est, etiamsi ipsum reprobum prophetam debita morte multas set (*Nwm. xxi*). Si ergo Balaam tantum amando mercedem iniquitatis a Deo legitur reprobabilis, quanto magis ille inter reprobos est computandus, qui eum Balaam de iniquissima venditione spiritualis officii pretium studiosissime requirit, nec cessat, donec ambitionem suam ad effectum perducatur?

Præterea beatus Hieronymus, in tractatu super *B* Matthæum, illum scribam qui dixit Jesu: « Magister, sequar te quocunque ieris (*Matth. viii*), ideo repudiatum a Domino testatur quia, more Simonis magi, eum sequi voluerit, ut ex operum miraculis lucrum assequeretur. Unde et sibi a Domino respondetur: « Vulpes foveas habent, » et reliqua; ac sidiceret: Cur propter lucra et divitias me vis sequi, cum tantæ sim paupertatis ut nec proprium habeam hospitium, cum vulpes etiam et volucres proprias habeant mansiones? » Si igitur ille qui spirituale officium pro lucro tantum exercere voluit ab ipso Domino jure reprobat, quanto magis ille qui et hujusmodi officium penitus aliis vendidisse detegitur?

CAP. IX. Emptores autem spiritualium cum ipso *C* principe eorum Simone Mago in Actibus apostolorum damnati leguntur. Ubi ille noster Simon princeps apostolorum, eundem alium Simonem principem apostatarum æterna damnatione multavit, ita decernens: « Pecunia tua tecum sit in perditione, quoniam existimasti donum Dei pecunia possideri. Non est tibi pars neque sors in sermone isto. Cor tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age de hac malitia tua, et roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse. » Respondens autem Simon dixit: « Precamini et vos pro me ad Deum, ut nihil veniat super me horum quæ dixistis (*Act. viii*). »

D Et nota ipsum hæresiarcham Simonem Magum pro sola nefaria cogitatione ab æquivoco suo damnatum, quem videlicet spirituale officium mercati solummodo cogitasse, nullatenus autem tam nefariam negotiationem legimus implese. Videsne quam rationabiliter illi damnentur qui et tam inhianter, ut Simon Magus, spiritualia officia mercari concupiscunt, et insuper desideratam negotiationem perficiunt; qui, et eadem scelerate acquisita, sceleratius uti, imo abuti non verentur. Unde non parum ipsum Simonem Magum in culpa præcedere videntur. Ille enim emptionem, quam male concupivit, nullatenus ad effectum perduxit; qui pro solo nefario appetitu damnatus, per ipsos apostolos apud Deum efficere studuit ut damnatorias eorum sententias subterfue-

ret, non ut officium criminose appetitum criminosis obtineret.

Sed cur idem hæresiarcha spirituale officium mercari appetisset, nisi emptum deinde nefandius vendere vellet? Non enim frustra de eo scriptum esse videtur. Quod stupidus de signis et virtutibus admiraretur; quæ, ut ipse posset facere, per pecuniam suam voluit efficere, videlicet « ut, juxta Hieronymi assertionem, temporale lucrum ex miraculis assequeretur. »

Ergo non solum emptores, sed et venditores spiritualium officiorum sectatores præfati hæresiarchæ denotantur. Unde et cum eodem æternæ damnationis vinculo astricti non dubitantur, attestante beato Gelasio, in decretis suis, cap. 24 (*Epist.* 6, 1, q. 1, c. 6): « Quos vero constiterit indignos meritibus, sacram mercatos esse pretio dignitatem, convictos oportet arceri, non sine periculo facinus tale patran-tes, quia dantem pariter et accipientem damnatio Simonis, quam sacra lectio testatur, involvit. » Hanc autem generalem sententiam, beatus Gelasius papa per tractatus singulorum graduum ordinationibus sabintulit; inter quos etiam ostiarios, notarios, sive defensores numeravit, qui nec per manus impositionem ordinantur, nec ipsi manus alicui imponere permittuntur (994). Unde et illum in decretis S. Alexandri Simoniacum vocari non dubium est, qui pœnitentem ad reconciliationem pro pretio apud episcopum juvat. Ex qua re [*C. R.* ratione] colligitur non solum illos reputari inter Simoniacos, qui per pretium ad manus impositionem perveniunt, sed et illos, qui et alia clericorum officia per pecuniam acquirunt. *Omnia autem in ejusmodi officiis operatur unus atque idem spiritus (I Cor. XII),* cujus donum non gratis, sed per pretium dare vel accipere, non catholicum, sed indubitanter est Simoniacum.

CAP. X. Mediatores quoque hujus nefandissimæ negotiationis ab ipso Vase electionis damnantur qui eos ita detestatur: « Nam digni sunt morte, non solum qui nefanda faciunt, sed etiam qui facientibus consentiunt (*Rom.* 1). » Item citharista noster David: « Si videbas, inquit, furem, currebas cum eo (*Psal.* XLIX), » et illud: « Os tuum abundavit malitia, et lingua tua concinnabat dolos (*Ibid.*). » Deinde in eodem psalmo terribilis sententia de hujusmodi as-sentatore profertur, videlicet quod a Domino sit arguendus, nec per aliquem a manu Domini deinceps eripiendus (*Ibid.*). Nec mireris, si spiritualis officii mercator sub nomine furis designetur; cum et ab ipsa veritate in Evangelio ita nominetur: « Qui enim aliunde intrat, nisi per ostium, non pastor ovium, sed fur et latro (*Joan.* X) » nuncupatur a Domino. Nempe nullus in Ecclesia prælatus per ostium, hoc est, per ipsum Dominum ad pastorem curam intravit, qui per avaritiam, id est, idolorum servitutem ad hoc officium pervenit. Non est ergo indignum

A hujusmodi mercatorem sive mercearium sub nomine furis infamari, cujus furtivam irreptionem non expavit imitari. Hujus autem criminosisissimi mercimoni mediatores non negligenter attendant Giezi puerum Elisei, qui ex parte domini sui, eo quidem nesciente, munera sponte oblata suscepit a Naaman Syro, qui jam a lepra mundatus est ab Eliseo propheta. Idem quippe Giezi, licet inter Eliseum et Naaman medius nefarie lucraretur, neutrum tamen secum ejusdem sceleris fecit obnoxium. Nam et ille spontaneam oblationem satis eleganter respuit, quam iste non quasi ex debito ementis, sed ex benigno affectu mentis liberaliter obtulit. Sed quamvis Giezi neutrum horum in crimen secum attraxerit, sed se solum inter hos medium simplici crimine obligaverit, ipse tamen et omnes ejus posteri pro eadem culpa leguntur severissime puniti, scilicet lepram, a qua mundatus est Naaman, quasi hæreditariam in sempiternum sortiti (*IV Reg.* v). Quapropter mediatores Simoniacæ negotiationis attendant quam districte, imo quam districtissime sint damnandi, qui non solum se ipsos, sed et illos quorum mediatores sunt, sub æterna damnatione secum posuerunt.

Satis ergo, ut opinor, declaratum est quam summo-pere prædictas nostri apostolici sanctiones venerari et observare debeamus, quas non solum ex synodis et authenticis SS. Patrum sententiis promanasse, sed etiam ex propheticis, evangelicis et apostolicis scriptis [*C. R.* Scripturis] processisse probatum est evidentissime. Ipsa videlicet Veritas easdem, et per se ipsam, et per suos fideles indubitanter promulgavit, quia [*C. R.* quæ] et sub fidei attestazione nobis dicit: « Amen, amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, non videbit mortem in æternum (*Joan.* VIII); » item alibi: « Si quis diligit me, sermonem meum servabit (*Joan.* XIV). » Ergo qui mandata ejus non observat, ipsam veritatem non amat. « Qui autem non diligit, attestante beato Joanne, manet in morte (*I Joan.* III). » Qui igitur divina præcepta contemnit, nullatenus mortem subterfugere valebit.

CAP. XI. Tertium autem nostri apostolici statutum quod incontinentibus clericis ministerium altaris interdicat, nihilominus definitum est a SS. Patribus. Est enim scriptum in [*C. R.* sacratissimo] Nicæno concilio quod maximum est inter IV concilia Evangelicis adæquata, cap. 3: « Interdicat per omnia magna synodus non episcopo, non presbytero, non diacono, nec alicui omnino qui in clero est, licere subintroductam habere mulierem, nisi forte matrem, aut sororem, aut amitam, vel eas tantum personas quæ suspiciones effugiunt. »

Ut autem hujus capituli intentio clarius elucescat, apertiore ejus translationem subnectere non pigeat. Omnimodis sancta interdixit synodus, neque episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque

(994) Hæc periodus in C. R. desideratur in contextu; sed tamen est ad marginem.

ulli clericorum, permittit habere secum mulierem extraneam, nisi forte mater sit, aut soror, aut amita. In his namque personis et horum similibus omnis suspicio declinat. Qui aliter præter hæc agit periclitabitur de clero suo. Videsne igitur quia penitus clericis conjugale opus [C. R. istic] interdicitur? quia et pro ipsa cohabitacione sua seminarum, non solum de ministe io ataris, sed de clericatu suo periclitari jure, censentur. Nec hoc tantum de sacerdotibus, sed de omnibus sacris ordinibus evidenter decernitur.

Item Neocæsareense concilium, quod ante Nicænum concilium fuisse legitur, ita cap. 4 decrevit: « Presbyter, si uxorem duxerit, ab ordine deponatur. Si vero fornicatus fuerit, aut adulterium perpetraverit, amplius pelli debet et ad poenitentiam redigi. »

Chalcedonense etiam concilium, quod ipsas Nicænas, Neocæsareenses, imo omnes SS. Patrum sanctiones ante ipsum transactas, ut prædictum est, confirmat, etiam earundem sanctionum prævaricatores generaliter ita condemnat, cap. 10: « Eos autem qui ausi fuerint post definitionem magnæ et universalis hujus synodi quidquam ex his quæ sunt prohibita perpetrare, decrevit sancta synodus a proprio gradu recedere. »

Item beatissimus papa Sylvester, qui Nicænam synodum congregavit, et eandem apostolica auctoritate corroboravit, in suis synodalibus decretis, ita decernit, cap. 6: « Nemo presbyter a die honoris præbyterii, sumat conjugium; quod si quis neglecto hoc, aliter egerit, XII annis eum jubemus privari honore. Quod si quis contra hoc chirographum præsens et publice dictum egerit, damnabitur in perpetuum. »

Item beatus Siricius papa in decretis suis, cap. 7: « Quilibet episcopus, presbyter atque diaconus, quod non optamus, deinceps incontinens fuerit inventus, jam sibi per nos omnem aditum indulgentiæ intelligat obseatum. » Item, in eisdem, cap. 12: « Feminas, sed non alias esse patimur in domibus clericorum, nisi eas tantum, quas propter solam necessitudinum causam habitare cum iisdem synodus Nicæna permisit. »

Item, sanctissimus papa Gregorius scribens ad Romanam defensorem (*lib. vii, epist. 39*) ita decernit, cap. 10: « Si qui episcoporum, quos commissi tibi patrononii finis includit, cum mulieribus degunt, hos [C. R. hoc] omnino compescas, et de cætero eas illic habitare nullo modo patiaris, exceptis eis quas sacrorum canonum censura permittit, id est, matre, amita, germana, et aliis hujusmodi, de quibus prava non possit esse suspicio. Melius tamen faciunt, si etiam talium cohabitacione contineant. Nam legitur quod beatus Augustinus nec cum sorore habitare consenserit, dicens: « Quæ cum sorore mea sunt, sorores meæ non sunt. » Docti ergo viri cautela magna vobis debet (sset instructio. Et post pau-

ca: « Præterea curæ tuæ sit eosdem fratres nostros episcopos adhortari, ut subjectos sibi in sacris videlicet ordinibus constitutos, quod ipsi servant, ad similitudinem sui modis omnibus servare commoneant. »

Item, Zacharias papa in decretis suis, cap. 1: « Decernimus ut episcopi cum mulieribus omnino non habitent, ne ab antiqui hostis fraude decipiantur. » Idem, in eisdem cap. 2: « Ut presbyteri, vel diaconi subintroductas mulieres nullo modo secum habere audeant, nisi forte matrem suam aut proximitatem generationis sibi habentes, quæ suspiciones effugiunt, sicut in Nicæna synodo continetur. Si quis præter hæc statuta præsumpserit agere, sacerdotii sui honore privetur. »

Item beatus Hieronymus scribens ad Oceanum, authenticis rationibus probavit non licere clericis conversari cum feminis: Et postmodo subintulit: « Quod si, post nostra monita, aliquis clericus, suas agapetas [*ms. sagapetas, mendose admodum*] amplius quæsierit amare quam Christum, secundum synodalem regulam conveniatur, et præcepta Patrum in Nicæa definita ei legantur. Tum vero, si conventus, prædictas fugerit et reliquerit, consecuti sumus maximum lucrum. Alioquin talis ab Ecclesia anathematizandus est. Germinant enim feminæ spinas cum viris habitantes, et arcana mentium acuto mucrone percutiunt. »

Sed quid dicam ulterius? Deficiet enim me tempus ut enarrem virtutum [C. R. virtutum] SS. Patres prædicti nostri apostolici statutis subscribentes. Nam omnes Catholici eadem observanda esse censuerunt qui et a sacratissimis quatuor conciliis dissentire noluerunt. Ex quibus noster apostolicus præfata produxit decreta. Quapropter nec idiotas latere aestimo quam periculose, vel potius quam perniciose sibi suisque sectatoribus desipiant quicumque per Sozomeni caput sacerdotibus incontinentiam ascribere non formidant. Quibus, licet superior epistolarum assertio sufficere debeat, unum tamen [C. R. iterum] eos præmonere de cavendo anathemate non tædeat.

CAP. XII. Vetus Testamentum partim in mysteriis, partim in moralibus præceptis continetur. Sed adveniente Christo cessavit in mysteriis et carnalibus observantiis, quia ipse est finis, sive completio legis. In moralibus [C. R. autem] præceptis adhuc manet, quia semper est observandum: « Diliges proximum tuum sicut teipsum [C. R. et reliqua] (*Matth. v; Dent. vi*). » Quicumque igitur ex lege aliquam carnalem observantiam Novo quidem Testamento adversam, adhuc observandam esse dogmatizat, procul dubio cum Galatis, imo cum Hebionitis [Ebionitis] judaizat. Conjugale autem opus sacerdotum inter carnales legis observantias computatur. Quibus unquam [C. R. inquam] sacerdotibus hoc tantum in lege successionis causa legitur concessum, quia ex alia tribu nullus eo tempore pervenit ad sacerdotium. Nam in nostro tempore et

quolibet genere sacerdotes eligere licet, quibus et merito interdicitur conjugale opus, cum non jam habeant successores necessarios. Quapropter quisquis, et hoc tempore illud Judaicum conjugium sacerdotibus licere cum Sozomeno, vel potius cum Hebione [Ebione] dogmatizat, non negligenter illud inevitabile anathema consideret, quo ipse Apostolus specialiter Judaicarum observationum prædicatores anathematizat, Galatas judaizantes ita deterrens: « Sed licet nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis præter quod evangelizavimus vobis, anathema sit (*Gal. 1*). » Idem vero inculcans subjungit: « Nunc iterum dico: Si quis vobis evangelizaverit præter id, quod accepistis, anathema sit (*Gal. 2*). » Idem quippe Paulus ipsum principem apostolorum Antiochiæ, licet ejusdem sedis episcopum, liberaliter corripuit, eo quod gentes, non quidem prædicando, sed suo exemplo judaizare cogeret, cum se ab eorum convivio pro timore Judæorum simulando subtraheret.

Præterea ipse hæresiarches Hebion cum omnibus suis sectatoribus inter reliquos hæreticos anathematizatus est a sacratissima synodo Constantinopolitana et a beato Gelasio papa in apostolica sede, quod anathema nullus supertugere poterit, quicumque ipsum hæresiarcham, per Sozomeni caput, sectari præsumperit.

CAP. XIII. Quidam etiam sibi nimium videntur sciolii, asserentes incontinentiam sacerdotibus esse concessam in illo Apostoli: « Unusquisque suam uxorem habeat (*I Cor. vii*). » Qui aut non intelligunt, quæ loquuntur, neque de quibus affirmant (*I Tim. 1*); aut si intelligunt, suam ipsorum conscientiam irpugnant. Nam, attestante beato Hieronymo, Corinthii inter cætera ab Apostolo quæsierant an nuper renatis in Christo carnalis copula licita esset? quibus ita rescripsit Apostolus: « De quibus autem scripsistis mihi: bonum est homini mulierem non tangere; propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, et unaquæque virum suum habeat. Uxori vir debitum reddat; similiter autem uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi (*Ibid.*). » Quod ita exponit S. Hieronymus in lib. contra Jovinianum (*cap. 4*): « Non dixit Apostolus, propter fornicationem ducat unusquisque uxorem. Alioquin hac excusatione libidini frena laxasset: ut quotiescunque uxor moritur, toties ducenda sit alia, ne fornicemur. Sed unusquisque uxorem suam habeat; suam, inquit, habeat, sua utatur quam habeat, antequam crederet: quam bonum erat non tangere; et post fidem Christi, sororem tantum nosse, non conjugem, nisi fornicatio tactum ejus excusabilem faceret, etc. Nolite fraudare invicem nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi.

« Oro te, quale illud bonum est quod orare pro-

hibet, quod corpus Christi accipere non permittit? quandiu enim impleo mariti officium, non impleo continentis. Jubet idem Apostolus in alio loco ut semper oremus. (*I Thess. v.*) [*C. R.* Ergo] Si semper orandum, nunquam conjugio serviendum est, quando, quotiescunque uxori debitum reddo, orare non possum. » Sic et Petrus apostolus docet Christianos ut infirmiori vasculo muliebri honorem tribuant, ab opere conjugali cessantes, ne impediatur eorum orationes (*I Petr. iii*).

Quis igitur sanæ mentis prædictas Apostoli sententias de exercendo conjugali opere sacerdotibus ascribat, quorum quotidianum est officium, non modo orare, sed et divina sacramenta contrectare, præsertim cum in eodem loco etiam cuilibet Christiano, tempore orationis injungatur continentia? Nam si Apostolus hic etiam sacerdotibus carnalem copulam concederet, profecto contrarius sibi esset, qui ad Titum scribens præcipit, ut sacerdotes sobrii, justi sint, atque continentes (*Tit. 1*). Ergo, non hic sacerdotibus, sed laicis, et his non solidum cibum, sed lacteum potum ministrat (*Hebr. v*), ut puta neophytis, qui nondum sibi, necdum aliis sufficienter erant instructi. Qualibus idem Apostolus sacerdotale officium penitus intercludit.

Eadem etiam ratione probatur ad laicos, non ad sacerdotes spectare quidquid idem Apostolus scribit de exercendo conjugali opere, ut illud, « quod si se non continent, nubant. Melius est enim nubere quam uri (*I Cor. vii*). » Et melius est legitimo marito misceri quam fornicari. Et illud: « Solutus es ab uxore, noli quærere uxorem. Si acceperis uxorem, non peccasti. Si nupserit virgo, non peccavit (*Ibid.*). » Hoc itaque nullo modo de sacerdotibus, vel de aliis continentiaë dedicatis dicitur, sed de illis tantum qui legitime conjugari possunt. Unde Hieronymus in supradicto libro: « Si, inquam, nupserit virgo non peccavit; non illa virgo, quæ se semel Dei cultui dedicavit. Harum enim si qua nupserit, damnationem habebit; quia primam fidem irritam fecit (*I Tim. v*). » Si autem hoc de viduis dictum objecerit [quis] quanto magis de virginibus prævalebit, cum etiam his non liceat, quibus aliquando licuit? Virgines enim quæ post consecrationem nupserint non tam adulteræ sunt quam incestæ. Si ergo prædictæ Apostoli sententiæ hujusmodi continentibus carnalem copulam non concedunt, quanto minus sacerdotibus, maxime cum illæ simpliciter ad continentiam sint consecratæ, illi autem ipsis continentibus sint prælati, et per venerandam manus impositionem, et per sacrosancti chrismatis unctionem.

Præterea idem Apostolus ipsis quibus conjugale opus exercere concedit, eisdem etiam secundas nuptias licenter inire permittit. Soluti enim ab uxore aliam ducere conceit, et viduæ nubendi licentiam attribuit (*I Cor. vii*). Nullatenus ergo sacerdotes sub permissoria carnalis copulæ sententiâ comprehendit; quibus, in Epistolis ad Timotheum et Titum,

bigamiam penitus prohibuit, cum jubeat tantum A unius uxoris virum eligi ad sacerdotium (*I Tim. III; Tit. 1*). Nam nec apud ethnicos bigamia licebat sacerdotibus, beato Hieronymo asserente contra Jovianum. « Legant, inquit, nostrates, et antequam religio nostra fulgeret in mundo, unicubas semper habuisse inter matronas decus. Per illas, Fortunæ muliebri sacra fieri solita; nullum sacerdotum bigamum; nullum flaminem bimaritum. Hierophantas quoque Atheniensium usque hodie cicutæ sorbitione castrari; ipsos qui in pontificatum allecti fuerint viros esse desinere. »

Quicumque autem prædicta Apostoli verba in tantum adulterant ut sub eorum perversa interpretatione, etiam sacerdotibus incontinentiam licere confingant, procul dubio sequuntur Nicolaum hæresiarchen, quem Clemens Alexandrinus in lib. III Stromatum refert, cap. 3, et lib. II, cap. 9, uxorem suam cuilibet etiam volenti prostituisse, et hoc exemplo suo docuisse cunctis promiscua atque communia feminarum consortia licere. Et hoc ideo, ut a majoribus relatum, quia scriptum est: « Et erant illis (omnia) communia (*Act. II*); » inter quæ Nicolaus numeravit et conjugia. Sicut igitur ille apostolicum exemplum nimis generaliter, et perverse acceptum in hæresim mutasse refertur, sic et isti, illud Apostoli: « Unusquisque suam uxorem habeat, » nimis generaliter et perversissime interpretantes, in errorem vertisse notantur; qui sub eodem exemplo contra eundem Apostolum sacerdotibus conjugale opus concessum fallaci pertinacia contendunt. Quamvis enim in sacris ordinibus promiscua feminarum consortia magis detestanda sunt quam singularia, depravatio tamen apostolicæ institutionis ipsi hæresiarchæ Nicolao minus imputanda videtur quam istis. Ille enim eo quidem tempore apostolicam doctrinam male interpretatus est, cum vix in primis nomen Christianitatis incoepisset, cum evangelica et apostolica doctrina nondum esset per totum mundum dilatata, nondum tot signis et virtutibus, tot sacratissimis sanctorum martyrum triumphis approbata. Isti autem, eandem doctrinam jam ubique nec ignotam rusticis, jam dudum, imo jam ab antiquo sanguine sanctorum Patrum consecratam, et irrefragabiliter corroboratam obstinatissima temeritate nituntur depravare. Unde, et illam perditionem subterfugere nequibunt, quam ipse princeps apostolorum depravatoribus Scripturarum assignat, qui Epistolas coapostoli ejus Pauli ita nobis commendat: « In quibus, inquit, Epistolis sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti et instabiles depravant, sicut et cæteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur, fratres, præscientes, custodite, ne insipientium errore traducti excidatis a propria firmitate. »

Ut autem clarius eniteat Apostolum in superioribus sententiis non sacerdotibus, sed laicis carnale commercium indulsisse, diligenter inspicimus quidem Apostolus ministros sanctorum [*C. R. sacro-*

rum] observare decernat, et quibus sacros ordines concedi, vel denegari constituat. Nam in eadem apostolica institutione et defensoribus sacerdotalis incontinentiæ perpetuum silentium evidenter imponitur, et præfata nostri apostolici statuta irrefragabiliter corroborantur. Quippe quæ nulli sacrum officium interdicit, nisi quem et apostolica præcepta penitus ab ipso sacro ordine secludunt.

CAP. XIV. Beatus igitur Paulus apostolus scribens ad Timotheum, de sacris ordinibus ita testatur: « Fidelis, inquit, sermo; si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, pudicum, ornatum, hospitem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum; non litigiosum, non cupidum, suæ domui bene præpositum, filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Non neophytum, ne in superbiam elatus in judicium incidat diaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat et laqueum diaboli. Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura. Et hi primum probentur, et sic ministrent, nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas, non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. Diaconi sint viri unius uxoris; qui filiis suis bene præsent, et domibus suis. Qui enim bene ministraverint, gradum sibi bonum acquirant, et multam fiduciam in fide quæ est in Christo Domino (*I Tim. III*). »

Idem, ad Titum: « Hujus, inquit, gratia reliqui te Cretæ, ut ea quæ desunt corrigas, et constituas per civitates presbyteros, sicut ego tibi disposui, si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles; non in accusatione luxuriæ, aut non subditos. Oportet autem episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitem, benignam, sobrium, justum, sanctam, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit, et exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt, arguere. Sunt multi inobedientes, vaniloqui, et seductores, maxime qui de circumcisione sunt, quos oportet redargui; qui universas domos subvertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia (*Tit. 1*). » Et post pauca: « Increpa illos dure, ut sint sani in fide, non intendentes Judaicis fabulis et mendaciis hominum avertentium se a veritate (*Ibid.*). »

CAP. XV. In primis igitur notandum est in his apostolicis institutionibus sub nomine episcopi etiam presbyteros comprehendendi. Inconvenienter enim Apostolus post descriptionem episcopi statim de diaconibus subinferret, si non et presbyteros sub episcopali descriptione comprehenderet, qui post episcopi-

pam proximi, et ipsi diaconibus indubitanter sunt anteponiti. Aut enim nusquam de ordinatione presbyterorum dixit, aut sub nomine episcoporum eos descripsit. Scilicet incongruum esset ut, prætermisso magistro, ministrum ejus describeret, cum tamen magister ecclesiasticis dispositionibus magis esset necessarius. Præterea cum Apostolus Tito præcipiat, ut per civitates presbyteros ordinet, statim eum de ordinatione eorum informans subinfert: « Oportet episcopum sine crimine esse (*Ibid.*). » Idem Timotheo scribit: « Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii (*I Tim. i.*). » Cui, in sequentibus statim dicit: « Nemini cito manum imposueris (*I Tim. v.*), » quod proprie episcoporum est. Ergo eundem episcopum dicit, quem et presbyterum nominavit. Sic beatus Hieronymus (995), et S. Pater Ambrosius prædictas Apostoli sententias fidelitèr exponentes, testantur apud antiquos idem fuisse episcopum et presbyterum, ut nomen unum, esset officii, aliud ætatis. Postea autem, ut Hieronymus asserit, cum unusquisque eos quos baptizaverat suos esse putaret, et non Christi, propter auferenda schismata, in toto decretum est orbe ut unus de presbyteris præponeretur cæteris, ad quem omnis cura Ecclesie pertineret.

Post descriptionem autem episcopi et presbyteri, caute Apostolus subjungit de diaconibus ita decernens: « Diaconos similiter, scilicet oportet, pudicos esse, et reliqua (*I Tim. iii.*). » Ac si diceret: Quod de episcopis et presbyteris decrevi, hoc idem et de diaconibus me sciatis decrevisse. Satis ergo evidenter patet, ut æstimo, Apostolum in superioribus suis definitionibus etiam presbyteros cum episcopis et diaconibus comprehendisse. Unde et merito quilibet eorum a sacris officiis dimovetur, quicunque ex illis in se apostolicam informationem corrupisse probatur. Nempe Apostolus testatur episcopos, et presbyteros, et diaconos oportere turpis lucri cupidus non esse (*Tit. i.*). Omnis autem Simoniacus turpissimi et nefandissimi lucri indubitanter est cupidus. Ergo inter sacros ordines nullatenus est computandus, scilicet jam dudum per apostolicam sententiam penitus ab eisdem segregatus. Notandum autem, si neophytus inter sacros ordines non recipitur, qui tamen inter laicos posse salvari creditur, quanto magis inde sunt segregandi cupidi, sive avari, qui sunt idolorum servi, qui, juxta Apostolum, nullatenus habent hæreditatem in regno Christi et Dei (*Ephes. v.*)?

Item Apostolus præcipit in superioribus, ut episcopi, presbyteri, diaconi sint pudici, id est continentes. Nec mirum, cum et laicos ad continentiam hortetur dicens: « Volo autem homines esse, sicut me ipsum (*I Cor. vii.*), » utique continentes. Item: « Reliquum est, ut et qui habent uxores, tanquam non habentes sint (*Ibid.*). » Item: « Viri, diligite

(995) De hoc dicto S. Hier. lege Bellarmin., lib. de Clericis, cap. 15.

uxores vestras, sicut et Christus Ecclesiam (*Ephes. v.*). » Unde Hieronymus: « Si Christus, inquit, sancte, si caste, si absque ulla macula diligit Ecclesiam, viri quoque in castitate uxores suas diligant; » et: « Sciat unusquisque vas suum possidere in sanctificatione, et honore, non in passione desiderii, sicut et gentes quæ ignorant Deum (*I Thess. iv.*). » Quem honorem ita interpretatur Hieronymus: « Si, inquit, abstinemus nos a coitu, honorem muliebri vasculo tribuimus; si non abstinemus, perspicuum est honori contrariam esse contumeliam. »

Præterea omnis populus filiorum Israel ad montem [*C. R. Sina*] accessurus, et Dei eloquium de longinquo tantum auditurus, triduo sanctificari, et se continere ab uxoribus jubetur (*Exod. xix.*). Jure ergo Apostolus sacrorum ministris incontinentiam interdicit [*C. R. continentiam indixit*], qui et sæcularibus debent præeminere in castitate: qui, et ipsius Spiritus sancti locutorium effecti, quotidie Dominum pro populo debent interpellare. Quicumque ergo horum incontinens esse detegitur, ab ipso Apostolo sacris ordinibus interesse prohibetur, cum per incontinentiam apostolicæ institutioni scilicet subtrahisse videatur. Nam quod Apostolus dicit, « unius uxoris virum, » juxta attestationem SS. Patrum, ante ordinationem tantum, non post ipsam, est intelligendum. Unde S. Cyprianus in lib. De XII abusionibus (996), dicit « quod talis esse debeat episcopus, ut ante episcopatum unam tantum uxorem habuerit, non plures. » Unde et S. Hieronymus in Apologetico ad Pammachium: « Episcopi, presbyteri, diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui; vel certe post sacerdotium in æternum pudici. » Item, beatus Zacharias, vir apostolicus scribens ad S. Bonifacium Maguntiacensem archiepiscopum (*epist. 1.*), ita decrevit: « Cum, inquit, tua fraternitas in concilio (Moguntino) consederit cum (Carlomanno) excellentissimo viro, si quos repererit episcopos, presbyteros, aut diaconos, contra canones vel statuta Patrum excessisse, id est, in adulterio; vel, si plures uxores habuerunt; aut si sanguinem Christianorum, sive paganorum effuderunt, vel etiam aliis capitulis, quibus canonibus obviasset repererit tua sanctitas, nulla ratione apostolica auctoritate permittat [eos] sacerdotio fungi, quia tales a suo proprio ore falso nominantur sacerdotes, et peiores ac deteriores sæcularibus esse noscantur, qui se neque a fornicationibus, neque a nefariis matrimoniis abstinent, neque ab hominum sanguinis effusione manus servant innoxias. Quales se esse sacerdotes existimant, aut quid inde sentiunt, dicente Deo: Sacerdotes mei semel nubant? Et Apostolus: Unius uxoris virum, et cætera. Et hoc ante susceptum sacerdotium uti licitum est. Nam a die suscepti sacerdotii etiam ab ipso proprio conjugio prohibendi sunt. » Unde et Hieronymus ad Vigilantium scribens testatur: « Ecclesie Orientis, et Egypti, et apostolica sedes, aut virgines clericos (996) Hic liber non censetur S. Cypriani.

accipiunt, aut continentes; aut, si uxores habuerint, A mariti esse desistunt. » Quomodo enim juxta eundem Apostolum, ut prædictum est, se continerent, si cum conjugibus incontinentiam exercere deberent; quæ, quia contraria sunt, nullatenus simul esse possunt?

Sed et hic diligenter inspiciendum quod Apostolus jusserit eligi ad sacerdotium, non qui jam per incontinentiam filios generaret, sed qui dudum filios adultos et bene nutritos habuisset. Nota autem apostolum inobedientes et vaniloquos nullatenus inter sacros ordines computasse; imo peritos sacerdotes constitui præcepisse ad hos utique arguendos qui universas domos subvertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia; quos etiam dure increpari jubet, ne Judaicis fabulis intendant et mandatis hominum aversantium [avertentium se] a veritate. Ut illi, qui juxta mandatum Pauli Samosatani, sive Ebionis Judaicam incontinentiam Christianis sacerdotibus licere dogmatizant.

Quid ergo mirum, si et noster apostolicus hujusmodi inobedientes a sacro officio dimovit, quos et Apostolus dure increpari, non sacris ordinibus adnumerari decrevit? Videsne igitur quam inevitabiliter sint observanda nostri Gregorii statuta, quæ a sacratissimo fonte Scripturarum videmus derivata.

Sciendum autem Apostolum constituisse ut ordinandi, sive ordinati, sine crimine essent, non sine peccato. Nam in mundo nullus, juxta Augustinum, exceptis parvulis baptizatis, sine peccato conversatur, attestante ipso dilectissimo Domini Joanne: « Si dixerimus, inquit, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est (I Joann. 1). » Item, frater Domini Jacobus: « In multis enim offendimus omnes (Jac. III). » Multi autem sine crimine reperiuntur. Unde B. Augustinus in tractatu 61 super Evangelium Joannis testatur: « Scilicet plane multi justj dicti sunt sine querela, quod intelligitur sine crimine. Nulla etiam querela justa est de his, in rebus humanis, qui non habent crimen. Crimen vero est peccatum grave accusatione et damnatione dignissimum. » Qui igitur tam grave admiserit peccatum, juxta Apostolum sacrum ordinem obtinere non debet. Ut autem hæc apostolica institutio de sacris ordinibus nobis evidentior fiat, beati Hieronymi expositionem super eandem considerare non pigeat, qui eam in libro contra Jovinianum (cap. 49 et 20) ita dilucidat:

CAR. XVI. « Sed et ipsa episcopalis electio mecum facit. Non enim dicit eligatur episcopus, qui unam ducit uxorem et filios facit, sed qui unam habuerit uxorem et filios in omni subditos disciplina. Certe confiteris non posse esse episcopum, qui in episcopatu filios faciat. Alioquin, si deprehensus fuerit, non quasi vir tenebitur, sed quasi adulter damnabitur. Aut permittite sacerdotibus exercere opera nuptiarum, ut idem sint virgines, quod mariti; aut,

si sacerdotibus uxores non licet tangere, in eo sancti sunt, quia imitantur pudicitiam virginalem. Sed et hoc inferendum: Si laicus et quicumque fidelis orare non potest, nisi careat [G. R. vacet ab] officio conjugali, sacerdoti, cui semper pro populo offerenda sacrificia, semper orandum est. Si semper orandum est, ergo semper carendum matrimonio. Nam et in veteri lege, qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant, sed etiam purificabantur, ab uxoribus separati et vinum et siceram non bibebant (Lev. x) quæ solent libidinem provocare. Eliguntur mariti in sacerdotium. Non nego quia non sunt tanti virgines quanti sunt necessarii sacerdotes. Numquid, quia in exercitu fortissimus quisque eligendus est, idcirco non assumuntur et infirmiores, cum omnes fortes esse non possint? Si exercitus viribus tantum constaret et non etiam numero militum, abjiceretur imbecilliores. Nunc et secundarum et tertiarum virum gradus assumitur, ut turba et numero exercitus compleatur.

« Et quomodo, inquires, frequenter in ordinatione sacerdotali sacerdos virgo negligitur, et maritus assumitur? quia forte, et cætera opera non habet virginitati congruentia, aut virgo putatur, et non est, aut est virginitas infamis, aut certe ipsa virginitas ei parit superbiam. Et, dum sibi applaudit de sola corporis castitate, virtutes cæteras negligit, non foret pauperes, aut pecuniæ cupidior est. Evenit interdum ut tristior vultus, adductum supercilium, excessus pomparum ferculis similis offendant populum. Et, quia nihil habet quod reprehendat in vita, habitum solum oderit et incessum. Multi eliguntur non amore sui, sed alterius odio. In plerisque suffragium meretur sola simplicitas, et alterius prudentiæ et calliditati quasi malitia opponitur. Nonnunquam errat plebis vulgique judicium; et in sacerdotibus comprobandis unusquisque suis moribus favet; ut non tam bonum quam sui similem quærat præpositum. Evenit aliquoties ut mariti, quæ pars major in populo est, maritis, quasi sibi, applaudant; et in eo se arbitrentur minores non esse virginibus, si maritum virginum præferant.

« Dicam aliquid quod forsitan cum multorum offensa dicturus sum, sed boni mihi non irascantur, quia eos peccati conscientia non remordebit. Interdum hoc et pontificum vitio accidit, quia non meliores, sed argutiores in clerum eligunt, et simpliciores quosque atque innocentes inhabiles putant; vel affinitibus et cognatis quasi terrenæ militiæ officia largiuntur; sive divitum obediunt jussioni; quodque his pejus est, illis clericatus donant gradum, quorum sunt obsequi deliniti. Alioqui, si, juxta sententiam Apostoli, non erunt episcopi, nisi mariti, ipse Apostolus episcopus esse non debuit, qui dixit: « Volo autem omnes esse, sicut ego sum (I Cor. VII). » Et, Joannes indignus hoc gradu existimabitur. Et, omnes virgines et continentes, quibus quasi pulcherrimis gemmis Ecclesiæ monile decoratur. Episcopus,

et presbyter et diaconus non sunt meritum nomina, sed officiorum. Nec dicitur: Si quis episcopatum desiderat, bonum dederit gradum; sed bonum opus desiderat (*I Tim. III*) quod, in majori ordine constitutus, possit, si velit, occasionem exercendarum habere virtutum.

« Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse (*I Tim. III*) ut nulli vitio mancipatus sit, unius uxoris virum, qui unam uxorem habuerit, non habeat. Sobrium, sive, ut melius in Græco dicitur, vigilantem, id est, *νηφάλειον*. Pudicum, hoc enim significat, *σώφρονα* [*C. R., Σόφρων*]. Ornatum et castitate et moribus. Hospitalem, ut imitetur Abraham, et cum peregrinis, imo in peregrinis Christum suscipiat (*Gen. XVIII*). Doctorem, nihil enim prodest conscientia virtutum frui, nisi et creditum sibi populum possit instruere, ut valeat exhortari in doctrina et eos qui contradicunt redarguere. Non vinolentum, quia qui semper insanctis sanctorum est, et qui offert hostias, et vinum et siceram non bibit (*Lev. X*), quia in vino luxuria est. Sic bibit episcopus ut an biberit ignoretur. Non percussorem, id est, qui conscientias non percutiat singulorum; neque enim pugilem describit sermo apostolicus, sed pontificem insituit quid facere non debeat. Docet nunc e regione quid faciat. Sed modestum, non litigiosum, non cupidum, domum suam bene regentem, filios habentem subditos cum omni castitate. Vide quanta pudicitia exigatur in episcopo, ut, si filii ejus impudici fuerint, ipse episcopus esse non possit; et, eodem officio offendat Deum, quo offendit Heli pontifex: qui, corripuerat quidem filios, sed, quia non abjecerat delinquentes, retrorsum cecidit et mortuus est (*I Reg. IV*), lucerna Dei antequam exstingueretur. Mulieres, similiter pudicas, et reliqua. In omni gradu et sextu tenet pudicitia principatum. Cernis igitur quod episcopus, presbyter, diaconus non ideo sint beati, quia episcopi vel presbyteri sint, aut diaconi; sed si virtutes habuerint nominum suorum et officiorum. Alioqui si diaconus sanctior episcopo suo fuerit, non ex eo quod inferior gradu est apud Christum deterior erit. Absit ut Stephanus diaconus, qui primus martyrio est coronatus, minor futurus sit in regno cælorum multis episcopis et Timotheo ac Tito quos, ut subjicere non audeo, ita nec antepone. » Hucusque Hieronymus.

Qui quantæ auctoritatis fuerit, etiam apud episcopos apostolicæ sedis, decreta beati Gelasii papæ satis insinuant (*De apocryph. Scripturis*), quia [quæ] iater authenticas et canonicas sanctiones opuscula ipsius recipienda decernunt, sicut et S. Cypriani, Ambrosii, Augustini opuscula, sive tractatus, et reliquorum SS. Patrum, qui nec in fide, nec in præ-

(997-8) De Timotheo Æluro lege Baronium tom. VI, anno Christ. 457, num. 42 et seqq., et anno 460 et 475, 476, 477. Hæc, quæ hic citat Bernald, non sunt Patrum concilii Chalcedonensis, sed episcoporum quorundam in epistola ad Leonem imp. quæ

A dicatione a S. Romana Ecclesia deviarunt; sed in ejus communicatione usque ad finem vitæ perdurant. In tantum namque beatus Gelasius in prædictis decretis auctoritatem S. Hieronymi nobis commendat ut et aliorum opuscula, juxta ejus judicium, recipienda vel respuenda esse ibidem decernat. Quicumque igitur debitam obedientiam apostolicæ sedi impendere voluerit, nullatenus vel hujusmodi SS. Patrum singularibus sententiis repugnabit. Hucusque sufficit dixisse quid Apostolus exigat a sacerdotibus. Quod, quicumque fideliter perspexerit, nequaquam statuta nostri apostolici obliteranda judicabit. Quæ, nec aliquis contemnere poterit, nisi et ipsorum apostolorum sententiis repugnare velit; quibus ipsa Veritas in Evangelio fidelissime promittit: « Verumtamen dico vobis, terræ Sodomorum remissius erit in die judicii » quam illis qui sermones vestros non receperunt (*Matth. XI, Luc. X*).

CAP. XVII. Quartum autem nostri apostolici decretum præcipit ut populus clericorum officia non recipiat, quos sacris canonibus, imo evangelicis et apostolicis institutionibus adversari percipiat, videlicet quos juxta censuram SS. Patrum damnatos in propriam eorum perniciem altari ministrare videat. Nempe Antiochenum concilium, a sacratissimo Chalcedonensi concilio, ut prædiximus, indubitanter roboratum, officia damnatorum clericorum a populis recipi districtissime prohibet, scilicet ut etiam ab ecclesia abjiciendos esse judicet qui illis clericis saltem communicaverint quos interdictum sibi ministerium usurpare cognoverint. Sic enim quartum ejusdem concilii caput testatur (*Apud Grat. II, q. 413, c. 6*): « Si quis episcopus damnatus a synodo, vel presbyter aut diaconus a suo episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere, sive episcopus juxta præcedentem consuetudinem sive presbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis spem aut locum habere satisfactionis. Sed et communicantes ei omnes abjici de ecclesia oportet, et maxime, si, postquam didicerint adversum memoratos prolatam fuisse sententiam, eis communicare tentaverint. »

D Juxta hujus capituli tenorem, sancti Patres, qui in (997-8) Chalcedone sacratissimos canones promulgaverant, omnes communicatores cujusdam damnati Timothei præsulis Alexandrini excommunicatos esse censuerunt, qui Leoni imp. pro eodem Timotheo consulenti hoc modo rescripserunt: « Eos etiam qui, cum scirent Timotheum fuisse damnatum, communicare illi sine periculo crediderunt, extraneos esse a Dei Ecclesia judicamus, secundum consequentiam regularem nulla eis venia, nec spe restitutionis ullo modo remanente, sicut tertia et

cum aliis epistolis ab illustribus personis pro concilio Chalcedonensi scriptis habetur ad calcem concilii Chalcedonensis, tom. II Concilii, nova edit. Colonia fol. 161 columna 2.

octogesima regula de talibus aperte decernit, cujus initium est : « Si quis episcopus a synodo, » et reliqua. Quapropter et noster apostolicus merito populis officia hujusmodi clericorum prohibuit eorum, inquam, quos non tam ipse damnavit, quam a SS. Patribus jam dudum damnatos esse monstravit.

Præterea sanctissimus papa Alexander a beato Petro quintus, qui potius in camino ignis concremari quam mentiri fortissimos athleta delegit, ipse, inquam, nec loquendum eis esse testatur, quibus vel episcopus pro sceleribus eorum sentitur adversus. Et hoc, ex ipsius principis apostolorum auctoritate confirmat, ita dicens, cap. 6 (*epistola 1*): « Beatus Petrus [*C. R.*, princeps apostolorum], in ordinatione sancti prædecessoris nostri Clementis instruens clerum et populum, ait : Si inimicus fuerit Clemens alicui pro actibus suis, vos nolite expectare ut ipse vobis dicat : Cum illo nolite amici esse; sed observare prudenter debetis, et voluntati ejus absque commutatione [*commonitione, sic Rom. ed.*] obsecundare, et avertite vos ab eo cui ipsum sentitis adversum; sed nec loqui his quibus ipse non loquitur, ut unusquisque qui in culpa est, dum cupit omnium vestrum amicitias ferre, festinet citius reconciliari ei qui omnibus præest; et per hoc redeat ad salutem, cum obedire cœperit monitis præsentis. Si vero quis amicus fuerit his, quibus ipse non loquitur [quibus ipse amicus non est, et locutus fuerit his, *sic Rom. ed.*], unus est et ipse ex illis qui exterminare Ecclesiam Dei volunt. Et, cum corpore vobiscum esse videatur, mente et animo contra vos est; et est multo nequior hostis hic quam illi qui foris sunt et evidenter inimici sunt. Hic enim, per amicitiarum speciem, quæ inimica sunt gerit, et Ecclesiam dispergit ac vastat. »

Ubi ergo ipse princeps apostolorum tam districte prohibet ne quis eis saltem loquatur, qui apostolicis institutis non obsecundare deprehenduntur, ibi etiam evidentissime vetat ne populus missas et reliqua hujusmodi officia ab eis recipiat : « Mos enim populi Dei, » juxta Augustinum (*epist. 86 ad Casulanum*), « pro lege tenendus, » comprobatur nobis cum canonibus ut populus cujuscunque sacerdotis missas audiat, ejus etiam singulis salutationibus in missa respondeat. Quapropter populus hujusmodi prævaricatorum missas nullatenus recipiet, si ipsius principis apostolorum sententiam observare volet.

CAP. XVIII. Sanctissimus papa Gregorius (*lib. vii, epist. 116*) scribens ad reges Francorum de hujusmodi sacerdotibus, canonum contemptoribus, cap. 135 [*C. R.*, 75] testatur « quod regnum ex culpa talium sacerdotum prægravetur. » Et post pauca subjungit : « Major, inquit, metuenda est locis illis calamitas, ubi tales intercessores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei magis in se iracundiam provocent, quam per semetipsos populis placare debuerant.

Jure igitur nostri temporis Gregorius populum

A hujusmodi præsumptorum officia recipere prohibuit; quos sanctissimus ejus æquivocus, et regnum culpa sua prægravare et Dei iracundiam in se magis provocare asseruit. Scriptum est enim : « Qui averterit aurem suam, ne audiat legem, execrabilis erit oratio ejus (*Prov. xxviii*). » Quo crimine omnes obligantur quicumque canonibus ac sanctionibus obstinato animo refragantur. Uade et eorum officia merito populis interdiciuntur, quorum orationes omnipotens Deus non dico, non recipit, sed execratur.

Sed jam ad ipsum Vas electionis veniamus, qui et præsentī statuto nostri apostolici consonare non dubitatur. « Si is, inquit, qui frater nominatur inter vos, est fornicator, aut avarus, aut idolis serviens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum ejusmodi nec cibum sumere (*I Cor. v*). » Videlicet, qui nolunt, juxta ecclesiasticas sanctiones, emendari, licet certis et publicis criminibus sint obligati.

Item ad Thessalonicenses : « Denuntiamus autem vobis, fratres, in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis (*II Thess. iii*). » Et paulo post : « Si quis non obedit verbo nostro, per epistolam hunc notate, et ne commisceamini cum illo, ut confundatur (*Ibid.*). » Cum quibus igitur Apostolus fideles nec corporalem cibum sumere permittit, et a quorum consortio fideles discedere præcipit, de eisdem apostolicæ institutionis contemptoribus et populo præcipit noster apostolicus ut eis saltem ad Dominicam mensam non communicaret, et eorum societati se saltem eo tempore subtraheret, cum illi contra fas et jus sacra mysteria in perniciem suam usurparent. Juxta Apostolum enim, « Quicumque Dominicum panem et calicem sumit indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini; et judicium sibi manducat et bibit (*I Cor. xi*). » Quod omnes faciunt qui fornicationem, vel avaritiam non solum exercere, sed etiam obstinato animo defendere præsumunt. De quibus Apostolus dicit : « Quoniam, qui talia agunt, regnum Dei non consequentur (*Gal. v*). »

Qui etiam pro eisdem criminibus juxta canonicas sanctiones damnati, interdictum sibi officium temeraria usurpatione frequentant. Nempe ipsi quos proprie vocamus poenitentes, licet pro hujusmodi criminibus canonicæ disciplinæ colla submittant, non tamen divinis sacramentis tam temere approximant. Unde, juxta sententiam B. Innocentii pape (*epist. 29, edit. Rom.*), nec infirmos poenitentes, ut reliquos ægrotantes, sacro chrismate ungi licet : « Nam quibus, inquit [*item de consec.*, d. 3, *De poenitentibus vero*] (poenitentibus), et rel qua negantur sacramenta, quomodo unum genus putatur posse concedi? » Ne sibi ipsis damnationem potius quam remissionem acquirant, si eadem, tam indigni, nondum sane per poenitentiam ad plenum purgati, percipiant. Si igitur poenitentes etiam canonicè pro

criminibus suis satisfaciētes divinis sacramentis A
judicantur indigni, quanto magis illi, qui non pœ-
nitere, sed culpas suas jam dudum publicatas per-
tinaciter defendere conantur? qui, et [C. R., cano-
nibus] obstinato animo resistentes etiā Spiritum
sanctum blasphemare probantur. Sic enim B. Dama-
sus papa in epistola (25, q. 1, c. 5, *Violatores*) ad
S. Aurelium Carthaginensem archiepiscopum testa-
tur: « Violatores, inquit, canonum voluntarii gravi-
ter a SS. Patribus judicantur, et a sancto Spiritu,
(cujus instinctu ac dono dictati sunt) damnantur,
quoniam blasphemare Spiritum sanctum non in-
congrue videntur qui contra eosdem sacros canones
non necessitate compulsi, sed libenter, ut præmissum
est, aliquid aut proterve agunt, aut loqui præsumunt,
aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim
præsumptio manifeste unum genus est blasphemanti-
um Spiritum sanctum. Quia, ut jam prælibatum
est, contra eum agit cujus nutu et gratia sancti cano-
nes editi sunt. »

Itaque illi sacerdotes qui tam gravissimis crimi-
nibus sunt obligati, imo qui pro eisdem secun-
dum canonica instituta jam sunt damnati, nullatenus
nisi in perniciem suam sacrificare possunt. Unde,
et illi non parum deliquerunt [C. R., delinquerent],
quicumque ipsi in propriam necem sacrificare usur-
pantibus, per solitas responsiones in missa scienter
cooperari præsumerent. Non enim pro parvo crimi-
ne haberetur, si quis alicui seipsum crudeliter
occidit scienter cooperaretur. Sapientissime ergo
C noster apostolicus populum hujusmodi præsumpto-
rum usurpationibus interesse prohibuit, quas non
solum dactoribus earum, sed et receptoribus perni-
ciosas esse non ignoravit. Sic enim ipse Dominus a
Core ejusque sequacibus, sacrificandi officium usur-
pantibus, reliquos filios Israel discedere præcepit
(*Num. xvi*), ne peccatis eorum involverentur, sicque
crudelissima morte cum eisdem damnari mererentur.
Nam ipsi hæresiarchæ, videlicet, Core, Dathan,
et Abiron, cum universa eorum substantia vivi ad
infernum ex improviso descenderunt. Sequaces vero
eorum per ignem egressum a Domino penitus com-
buri meruerunt (*Ibid.*). Horum igitur subitanam et
severissimam ultionem illi diligenter attendant, qui
contra apostolica præcepta interdictum sibi sacer-
dotale officium obstinata temeritate usurpant.

Nec otiose mortem Ozæ considerent, qui, cum
David arcam Domini de Philistiim in novo plastro
reduceret, a Domino percussus interiit, eo quod ar-
cam, licet jam casuram, manu sustentare præsum-
pserit (*II Reg. vi*). Si enim ille merito periit qui
emere quidem sed benigne arcam Domini tantum
etigit, quanto magis ille, qui contra fas et jus ipsum
corpus Domini contractare sibi incorporare præ-
sumit indignus?

Cap. XIX. Quidam tamen satis imperite nostro
apostolico obijciunt quartum Gangrensis concilii ca-
pitulum: « Quicumque discernit a presbytero, qui

A uxorem habuit, quod non oporteat eo ministrante
de oblatione percipere, anathema sit. » Hoc etiam
caput, juxta Petri apostoli attestationem in suam
ipsorum perniciem depravantes (*II Petr. iii*), ita
pronuntiant: « Quicumque recusaverit missam con-
jugati presbyteri, anathema sit, » scilicet ut eos ana-
thematizatos esse demonstrent, qui, apostolicis insti-
tutis obediētes, incontinentium presbyterorum mis-
sas recipere detrectent. Sed frustra. Nam prædi-
ctum caput illos tantum anathematizat qui respuunt
presbyteri oblationem, non qui modo habet, sed
qui quondam habuit uxorem. Eo enim tempore, ut
prologus Gangrensis concilii testatur, erant hære-
tici sectatores cujusdam Eustasii [Eustathii], qui
legitimas nuptias quasi mortale crimen condemna-
B bant, asserentes nullum in conjugali gradu positum
spem habere apud Deum. Unde et oblationes pre-
sbyterorum, etiā ante ordinationem legitime con-
jugatorum, respuisse traduntur. Quippe legitimum
conjugium pro mortali crimine deputantes, quale
etiā si quis hoc tempore perpetrasset detegitur, al-
tari ministrare juxta canones non permittitur. Me-
rito igitur anathematizati sunt iidem hæretici, do-
gmatizantes contra illud Apostoli: « Si acceperis
uxorem, non peccasti (*I Cor. vii*). » Et illud: « Opor-
tet episcopum unius uxoris esse virum (*I Tim. iii*;
Tit. i). » Sæpe positum autem nostri apostolici statu-
tum nulli prohibet auferre missam illius presbyteri
qui, juxta apostolicam permissionem, ante sacrum
ordinem, unam tantum uxorem habuit, quando et
C sine crimine uxorem ducere potuit; sed, illius pre-
sbyteri qui, contra Apostolum, in crimine fornicationis
detegitur jacere, quem ipsi apostoli et reliqui
sancti Patres successorque eorum noster apostolicus
a sacratissimo officio segregare. Igitur quicumque
hujusmodi presbyterorum missas respuit, nullatenus
tamen superiori Eustasianorum [Eustathianorum]
anathemati subiacebit, cum optime Apostolo consen-
tiant qui et sacerdotibus continentiam indicit, et si-
deles prævaricatoribus sermo eum admisceri
non permittit.

Notandum autem quod noster Gregorius, juxta
SS. Patrum statuta, prius incontinentes presbyteros
officio privavit, postmodum populo ne eorum offi-
cia reciperet interdixit. Unde non tam incontinentium
quam pro incontinentia damnatorum missas au-
dire prohibuit, ne et populus juxta Antiochenum
concilium sub excommunicatione poneretur, si eo-
rum officia recipere præsumeret. Ipse autem Spiritus
sanctus per Samuelem prophetam docet populum
ut canonicis institutionibus nostri apostolici potius
obediat quam hujusmodi præsumptorum sacrificia in
periculum suum recipiat. Dicit enim Scriptura:
« Melior est obedientia quam victimæ, et auscultare
magis quam offerre adipem arietum, quoniam quasi
peccatum ariolandi est, repugnare; et quasi scelus
idololatriæ, nolle aquiescere (*I Reg. xv*). » Igitur popu-
lus, apostolicis institutis obediens, inobedientium sa-
cerdotum officia [C. R., sacrificia] vel sacra merito

recusat, ne et ipse crimen idololatriæ per inobedientiam incurrat. Idem Dominus alibi protestatur: « Misericordiam volo, et non sacrificium (*Matth. ix*): » scilicet, ut quivis placens Deo per obedientiam potius animæ suæ misereatur (*Eccli. xxx*), cui potissimum est miserendum, quam cum inobedientia vel per se vel per alium Domino offerat sacrificium.

Libet autem considerare quam clementer noster apostolicus etiam ipsos contemptores canonum in superioribus statutis tractarit. Quos tantum a tali officio removit, quod tamen nullatenus nisi in perniciem suam celebrare possent; si canonicis sanctionibus repugnantes, ipsum Spiritum sanctum blasphemare non desisterent. Ipsorum sane diuturnam obstinationem jam dudum acrius plectendam nondum debita severitate punivit, sed illos, ut saltem adhuc redirent ad cor, paterno affectu exspectavit, ut vel in hoc suam damnationem cognoscere vellet, cum populum a recipiendis eorum officiis justissime prohibitum negare non possent.

CAP. XX. Fortassis autem aliquis dicat: Cur noster Gregorius tam contraria nostræ consuetudini statuta observari præceperit? Cur non potius nostram consuetudinem quasi misericordii dissimulatione tolerarit? Sed ille audiat quid beatus Leo papa, qui sacratissimo Chalcedonensi concilio [per legatos] præfuit, decernat (*epist. 54*, ad Martianum Augustum), qui, Anatolii præsulis Constantinopolitani præsumptionem cohibens, ita pronuntiat (999): « quod in reatum Romani pontificis deputetur, si institutio canonum, eo non prohibente, et in hoc quasi convivente, alicubi violetur. » Item sanctissimus nostri apostolici homonymus scribens Victori episcopo (*Reg. epist. lib. x, ep. 52*) hanc terribilem et generalem sententiam protulit: « Quisquis ad hoc facinus (videlicet Simoniacæ aut Neophytorum hæreseos) emendandum, officii sui consideratione, vehementer non arserit, cum ipso se non dubitet habere portionem, a quo prius hoc piaculare flagitium sumpsit exordium. » Igitur et ille nihilominus Ebionis hæresiarchæ particeps esse detegitur, quicumque pro debito officii illius hæresim, id est Judaicam incontinentiam, modernis sacerdotibus prohibere non studuerit.

Ipsa quoque sacratissima concilia, ex quibus statuta nostri apostolici profluxerant, adeo amplexi sunt sancti Patres, ut, sicut ipsorum scripta testantur, potius seipso diversis tormentis affligi, imo se potius crudeliter occidi permitterent quam violatoribus earumdem sanctionum consentire vellent. Ob hanc causam magnus Athanasius patriarcha Alexandrinus post diversas calamitates in exilium deportatur. Ob hoc etiam Felix papa Romanus ab episcopatu depositus [*C. R.*, expulsus] martyrio legitur coronatus, et multi ejus presbyteri, diacones, et

(999) Locus sancti Leonis in eadem epistola sic habet: *Ad meum tendit reatum, si patrum regule sanctionum, quæ in synodo Nicæna ad totius Ecclesiæ regimen, Spiritu Dei instructe, sunt*

A reliqui ex clero etiam intra Ecclesiam ob eandem causam, heu! crudelissime occisi leguntur, videlicet, quia sectatoribus Arii in violatione Nicæni concilii assentire volebant. Hæc autem et hujusmodi innumerabilia ex ecclesiasticis historiis affatim colligere poteris.

Dicat ergo quis quomodo noster apostolicus sine suo periculo vel potius exitio negligere posset quin tam inevitabilium sanctionum, non dico violatoribus, sed impugnatoribus ex debito officii sui obviret, quibus ipsos sanctos Patres etiam usque ad sanguinem restitisse non ignoraret? Quamvis enim modo quidam non tam aperte cum Ario et reliquis hæresiarchis fidem sanctorum Patrum impugnent, tamen eorum moralibus statutis, cum ipsa quidem fide per eosdem sanctos Patres eodem tempore, eadem subscriptione roboratis, obstinate resistunt; quæ et cum eadem fide ex sacratissimo fonte Scripturarum emanaverunt; sed in hac eorum nefandissima rebellione, etiam ipsam fidem sanctorum Patrum probantur annullare, cum in authenticis sanctionibus auctoritatem illorum pro nihilo ducant qui et fidem sua auctoritate confirmaverant. Nullatenus sane alicui fides sanctorum Patrum proderit qui eorum canonicis atque moralibus præceptis non obedire, sed pertinaciter resistere studuerit. Nam, ut Jacobus frater Domini testatur: « Fides sine operibus mortua est (*Jac. ii*), » qualem et demones habere fatetur. Non ergo minus est resistendum pertinacibus authenticarum institutionum impugnatoribus quam sacræ fidei violatoribus; cum et demones assimilentur quicumque institutionem sanctorum Patrum in fide tantum, non etiam in conversatione pro viribus suis sectantur, quia et culpam, quam humanum fuit committere, diabolo instinctu non timent pertinaciter defendere.

Amplius: Ipsum Vas electionis in sua persona omnibus ecclesiasticis pastoribus dicit: « Si evangelizavero, non est mihi gloria. Necessitas enim mihi incumbit. Væ enim mihi est, si non evangelizavero (*I Cor. ix*). » Quomodo igitur noster apostolicus istud væ subterfugere posset, si gregem sibi commissum, juxta ipsius apostoli præcepta instituere negligeret? Sanctus etiam Spiritus per Ezechielem prophetam cuilibet pastori terribilem proponit conditionem: « Si, inquit, non dixeris peccatori: Morte morieris, et ostenderit ut recedat ab iniquitatibus suis, ipse quidem in peccatis suis morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Si autem dixeris, et ille contempserit et non obedierit, ille in sceleribus suis morietur. Tu autem animam tuam liberabis (*Ezech. xxxiii*). » Hac quidem translatione sanctus Augustinus in sermone de psalmo *xliv* utitur; statimque suis auditoribus subjungit: « Dico vobis, libero animam meam. In magno enim sum, non pe-

condita, me (quod absit!) convivente, violentur; et major sit apud me unius fratris voluntas, quam universæ domus Domini communis utilitas.

riculo, sed exitio constitutus, si tacuero. » Satis ergo patet quam immerito quidam nostro apostolico pro superioribus statutis indignentur, qui tam inevitabili necessitate coactus eadem instituisse de- legitur, videlicet ne propriæ mortis crimen incurreret, si nos ex debito officii sui instituere negligeret.

CAP. XXI. Præterea si ob hoc nostro apostolico indignari satagunt, cur non potius illis cccxviii SS. Patribus in Nicæa congregatis, et dcxxx Patribus in Chalcedone congregatis vel coadunatis indignantur, qui, ut prædictum est, contra Simoniacos et incontinentes altaris ministros multo acriores sententias protulerunt quam noster apostolicus? Indignantur sane sanctissimo papæ Clementi qui et martyrio suo decreta confirmavit, quem ipse princeps apostolorum sibi successorem destinavit. Legitur enim in decretis ejus, capit. 46, quod incontinentes penitus ab altaris officio removerit, quod etiam cohabitationem extraneorum seminarum clericis prohibuerit, quod violatores hujus institutionis prorsus anathematizaverit. Indignantur etiam beatissimo papæ Sylvestro, qui in apostolica sede constitutus incontinentiam totius mundi presbyteris, ut prædictum, prohibuit, et omnes huic decreto repugnantes in perpetuum damnandos esse decrevit. Indignantur etiam beatæ memoriæ Damaso papæ, cujus auctoritate secunda universalis synodus Constantinopolitana legitur roborata, item, sanctissimo papæ Leoni, Chalcedonensium canonum ductori, quorum uterque eadem et apostolica auctoritate in decretis suis, ille quidem, cap. 4, hic autem quinto ita generaliter decrevere: « Omnia decretalia cunctorum prædecessorum nostrorum constituta, quæ de ecclesiasticis ordinibus et canonum promulgata sunt disciplinis, ita ab omnibus episcopis ac cunctis generaliter sacerdotibus custodiri debere mandamus, ut, si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari. » Indignantur etiam sanctissimo nostri apostolici æquivoco, qui sub generali anathemate damnavit omnes a sacratissimis iv conciliis dissentientes. Sed cum nullus sanæ mentis hujusmodi sanctorum Patrum sententiis indignetur, patet evidenter quam irrationabiliter quidam nostri apostolici institutis indignentur. In quorum promulgatione nullatenus a sanctis Patribus discrepavit, excepto in hoc tantum quod non tam severe ut illi contemptoribus canonum obviavit. Illos enim clericos officio tantum privavit quibus sancti Patres non modo officium, sed et veniam et ecclesiasticam communionem denegavere. Nil denique novi noster apostolicus nobis observandum injunxit; quod, etiam si fecisset, non tamen sine periculo ejus contempti præceptum posset. Nam apostolica sedes ex divina confessione hunc semper obtinuit et obtinebit primatum ut totius mundi Ecclesias non solum antiquis institutis, sed etiam novis disponat, prout diversorum necessitas temporum expostulat: « Cogunt enim, ait Augustinus ad Bonifacium, multas invenire medicinas multorum experimenta morborum. »

A Hoc utique diversa Romanorum pontificum decreta testantur, in quibus ipsi diversis temporum necessitatibus consuluisse leguntur.

CAP. XXII. Incassum autem publici contemptores apostolicæ institutionis inducias suæ damnationis a nostro apostolico quaerunt; quos, ut prædictum est, SS. Patres absque omnibus induciis damnaverunt. In dubiis enim rebus, licet veris, nondum tamen publicatis, necessario conceduntur induciæ, ut, juxta sanctiones apostolicorum virorum, Felicis, et Julii et reliquorum, ipse accusatus possit se contra accusatores pleniter præparare ad abluenda crimina. Unde et B. Eleutherus a B. Petro duodecimus, in decretis suis, cap. 1, testatur: « Induciæ non modicæ ad inquirendum dandæ sunt, ne aliquid præpropere agi a quacunque parte videatur, quia per subreptionem multa proveniunt. » Jure ergo illi absque induciis damnantur qui culpam suam jam dudum a SS. Patribus definite damnatam non negare, sed publice contra apostolica statuta conantur defensare. Nempe B. Gregorius, ab omni catholico pastore merito imitandus, contemptores sedis apostolicæ, etiam ante peractam culpam, solebat excommunicare. Sic enim Maximum per ambitionem Salonitano episcopatu inthronizatum et omnes ejus ordinatores excommunicavit, quos eadem excommunicatio nondum peracta culpa, pro qua excommunicati sunt, obligavit. Nam priusquam idem Maximum ordinaretur, sub excommunicatione prohibuit S. Gregorius ne hoc præsumerent [C. R., præsumeretur]. Quod præceptum contemnentis episcopi, cum ordinarent eundem Maximum, ante peractam ordinationem, erant excommunicati, juxta attestationem sancti Gregorii; scribit enim in epistola ad eundem (*lib. III, ep. 20*) præsumptorem [C. R., Maximum], ita detestans ejus consecrationem: « Quam rem, inquit, nos consecrationem dicere nullo modo possumus, quæ ab excommunicatis est hominibus celebrata. » Non enim post ordinationem excommunicandos, sed in ipsa ordinatione dixit excommunicatos. Sic idem apostolicus per subdiaconem suum Natalem Salonitanum episcopum absque induciis, si præcepto ejus non obedisset, pallio et communionem censuit privandum esse (*lib. II, epist. 14, 15, 16*). Sic, inquam, ipse et reliqui ejusdem sedis episcopi quoslibet, et absque induciis, damnaverunt, qui aliquam rem sub excommunicatione vel officii suspensione prohibitam temerarie usurpaverunt. Has igitur et hujusmodi rationes moderni præsumptores caute considerent, nec deinceps injuste se absque induciis damnatos esse existiment.

CAP. XXIII. Forsitan autem aliquis adeo delirat, ut subditos cujuslibet episcopi per ipsum tantum, non per Romanum pontificem, damnari posse dicat. Sed illi ipsa Veritas in Evangelio contradicit, quæ, B. Petro principaliter inter reliquos apostolos hoc privilegium concessit: « Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis (*Matth. XVI*). » Qui enim generaliter omnes apostolicæ potestati

subject, nullo modo alicujus episcopi subditum ex-
cepit. Unde idem apostolus, et a senioribus sui tem-
poris, id est, presbyteris, sive episcopis, et ab eorum
subditis obedientiam generaliter exegit, cum, tam
subditis quam prælatis, tam feminis quam viris,
specialia vivendi præcepta in epistolis suis tradide-
rit. Quod incassum ipse faceret, si non generaliter
omnes ejus institutionis obedire deberent.

Beatus quoque Anacletus ab ipso principe apo-
stolorum presbyter ordinatus, in decretis suis, cap.
111, testatur: « Sacrosancta Romana et apostolica
Ecclesia, non ab apostolis, sed ab ipso Domino no-
stro primatum obtinuit, sicut ipse B. Petro apostolo
dixit: *Tu es Petrus,* » et reliqua. Ergo hæc aposto-
lica sedes cardo et caput omnia Ecclesiarum a Do-
mino, non ab alio, est constituta. Et sicut cardine os-
tium regitur, sic hujus sanctæ sedis auctoritate om-
nes Ecclesiæ, Domino disponente, reguntur.

Item B. Gelasius, doctor apostolicus, cap. 11:
« Cuncta per mundum novit Ecclesia quod sacro-
sancta Romana Ecclesia de omni Ecclesia fas habeat
judicare; nec cuiquam de ejus liceat judicare judi-
cio. Si quidem ad illam de qualibet mundi parte ap-
pellandum est, ab illa autem nemini appellare per-
missum est [C. R., et reliqua. Ergo hæc aposto-
lica sedes cardo et caput omnia Ecclesiarum a Do-
mino, non ab alio, est constituta. Et sicut cardine os-
tium regitur, sic hujus sanctæ sedis auctoritate om-
nes Ecclesiæ, Domino disponente, reguntur.] »

Sed nec illa præterimus quod apostolica sedes, sine
ulla synodo præcedente, exsolvendi quos oportuit
habuerit facultatem (1000). Et hoc nimirum pro suo
principatu, quem B. Petrus apostolus Domini voce
et tenuit, et semper retinebit. His autem sanctissimi
Patres, Calistus, Fabianus, Sixtus, Sylvester, Julius,
et reliqui innumerabiles astipulantur. Qui adeo am-
plexati sunt unitatem [C. R., veritatem], ut potius
mori quam mentiri deliberarent. Hujus igitur privi-
legii auctoritate B. Simplicius, papa XLIX Gregorium
Mutinensem episcopum, Ravennatis archiepiscopi suf-
fraganeum, a ditione ejusdem archiepiscopi penitus
absolvit. Et hoc ideo, quia idem archiepiscopus eum
invitum Mutinensi cathedræ inthronizavit.

Item S. Gregorius (*lib. II epist. 14, 15, 16*)
Honoratum Salonitanæ Ecclesiæ archidiaconum, qui
jam ex archidiaconatu ad presbyterium devenit, in-
vito ejus episcopo, ad pristinum gradum reduxit;
deposito quidem eo quem idem Salonitanus episco-
pus in locum ejus ordinavit. Quapropter apertissi-
me desipiunt, sequæ reos apostolicæ auctoritatis effi-
ciunt, quicumque ejus potestati temere præjudicant,
cum cujuslibet episcopi subditos non per Romanum
pontificem, sed tantummodo proprium antistitem li-
gari vel solvi posse conflingant.

Præterea B. Leo papa, qui quartam universalem
synodum Chalcedone congregavit, item Vigilius pa-
pa, sub quo quinta universalis synodus Constanti-
nopolim convenit; item beatus Pater Gregorius; hi,
inquam, singuli, eadem auctoritate præcipui, pene
eadem voce in decretis suis venissime testantur hoc
modo: « Sancta Romana Ecclesia vices suas ita aliis

A impertivit Ecclesiis ut in partem vocate sint soli-
citudinis, non in plenitudinem potestatis. » Unde li-
quido demonstratur quod quilibet episcopus nec su-
per gregem sibi commissum tantam potestatem ha-
beat, quantum præsul apostolicus, qui, licet curam
suam in singulos episcopos diviserit, nullo modo
tamen se ipsum sua universali et principali potestate
privavit, sicut nec rex suam regalem potentiam di-
minuit, licet regnum suum in diversos duces, comi-
tes, sive judices, diviserit.

Cum igitur dominus apostolicus in omni Ecclesia
tam principalem potestatem habeat ut, etiam invito
episcopo cujuslibet Ecclesiæ, quæque in ea juxta
canonicas sanctiones possit disponere, quis denegare
poterit quin ubique gentium tam subditos epi-
scoporum quam ipsos episcopos apostolicæ insti-
tutionis contemptores damnare possit?

Cap. XXIV. His autem rationibus et hoc declara-
tur, quod cujusvis episcopi parochianus potius domino
apostolico quam proprio episcopo obedire debet,
cum auctoritas proprii episcopi nullatenus eum ab
apostolica damnatione valeat liberare, si apostolicis
præceptis inobediens exstiterit. Et econtra, domus
apostolicus, si ei obedierit, eundem ab omni violentia
proprii episcopi facillime poterit defendere, vide-
licet vel ipsum parochianum ejus ditioni penitus
emancipando, vel episcopum ab injuria per correptionem
vel damnationem apostolica auctoritate refrenando.
Attendat sane cujusvis episcopi subditus, ne vel proprio
episcopo contra apostolica præcepta obediat in aliquo.
Cum sanctus Gregorius (*lib. II, epist. 15, 16*) archidiaconum
Salonitanum in locum Honorati jam depositi subrogatum
deposuerit, eo quod idem proprio episcopo se in locum illius ordi-
nari post apostolicam prohibitionem obedierit. Hinc
etiam patet, quam apertissime illi desipiant qui di-
cunt quod subditi cujuslibet episcopi, apostolicæ
sedi nullatenus obedire debeant, si proprio antistiti
obediant, cum a S. Gregorio et ille merito degrada-
retur, qui et per obedientiam episcopi sui apostolicæ
sedi adversus fuisse detegitur. Nempe nullus debi-
tam obedientiam proprio episcopo exhibere poterit,
nisi qui et apostolicæ sedi principaliter obedire stu-
derit. Omnis enim qui vult esse episcopus hoc ma-
xime subditis suis inculcat, ut sanctorum Patrum
institutis absque omni contradictione obediant. Quæ,
ut prædictum est, apostolicæ sedi principaliter ab
omnibus obediendum esse denuntiant.

Quicumque igitur suo legitimo pastori debitam
obedientiam tribuerit; etiam principaliter domino
apostolico obedire studebit. Nam, juxta ipsius Veri-
tatis edictum, « non est discipulus supra magistrum
(*Matth. x*). » Si autem dominus apostolicus proprio
et legitimo pastori jure præponitur, quanto magis
illi qui nec nititur esse quod dicitur?

Has igitur et hujusmodi rationes quicumque saltem
e rudibus fideliter inspicere dignabitur, nullatenus

(1000) C. R., quos synodus iniqua damnaverat, et damnandi nulla existente synodo.

prædicta nostri apostolici statuta proscribere con-
bitar, præsertim cum videat evidentiissime eadem ex
SS. Patrum sententiis, imo ex divinis Scripturis
emanasse. Poteram vero quam plures alias rationes
superioribus adnectere, et innumerabilia SS. Patrum
exempla præfatis statutis assignare, sed ea hic con-

sideratione prætermisi, ne gravis essem idiotis, qui-
bus hic specialiter satisfacere proposui, quibus
pauca ex multis tam indubitæ veritatis sufficere
possunt, si indagandæ potius veritati quam infru-
ctuosæ contentioni operam dare volunt. *Finis.*

PRÆFATIUNCULA IN TRES SEQUENTES EPISTOLAS.

Videntur tres istæ epistolæ scriptæ ante tractatum *De sacramentis excommunicatorum*, cui inter hæc pro Gregorio VII opuscula primum locum tribuimus; nam hic quasi adhuc incerti fluctuare videntur Adalbertus et Bernaldus quid de controversiis ea ætate excitatis sentiendum esset. In opusculo autem prædicto Bernaldus sententiam absque ulla hæsitacione profert, tametsi indicat multa super hac controversia inter se et Bernardum esse disceptata; qui Bernardus non est alius quam magister ille scholarum Constantiensium, de quo supra in præfatione ad hos tractatulos, et in testimoniis pro Gregorio VII, postea magister scholarum Hildesheimensium et tandem monachus Corbeiensis in Saxonia factus, qui ut ex secunda epistola apparet, ferventissime quidem causam S. Petri defendebat; sed dum ardorem per scientiam ecclesiasticam non temperat; nonnihil impedit, ut docet ipse Bernaldus in suo Chronico. Adalbertus ille est, quem Bernaldus seu Bernaldus in Chronico hoc elogio cohonestat anno 1079: *Doctor Adalbertus facto verboque disertus, jam triginta annis mundo crucifixus et in fine ad evangelicam perfectionem perductus, migravit ad Dominum tertio Nonas Decembris.* Quem honoris causa Bernaldus in secunda epistola appellat *Patrem et dominum.*

DE DAMNATIONE

EORUM

QUI PAPAM TOTAMQUE ROMANAM SYNODUM DEAUCTORARE TENTAVERUNT,

ET DE SACRAMENTIS DAMNATORUM.

EPISTOLA PRIMA,

ADALBERTI AD BERNALDUM.

Domno ac venerando sacerdoti BERNARDO doctrina ac moribus adornato, ADALBERTUS præbyter indignus ejusque bonum (1052) indeficiens, quod est Christus.

Multum de vestra salutatione gavisus sumus, sed multo plus gauderemus, si quoquo modo ad invicem conveniendi et dulce colloquium conserendi facultatem haberemus. Quod cum nobis diversarum rerum necessitas intercludat, saltem mutuam collocationem litterarum officio commendare non pigeat.

(1053) De judicio igitur domni apostolici super publicos et contumaces apostolicæ sedis proscriptores aliquid nobis rescribere velitis, sicubi quidquam authenticum eidem judicio adversum invenissetis. Nam nos nihil adhuc illi contrarium reperimus, licet diversorum Patrum statuta singulari diligentia evolvissemus. In illis sane duos judicarios ordines invenimus. Unum de publicis criminibus; alterum, de dubiis, licet veris, nondum tamen publicatis. Et ad

B dubias quidem res discutiendas induciæ leguntur concessæ, ut accusati se contra accusatores suos possint præparare. In quo judicio necessaria est præsentia accusati et accusatoris. Publicæ autem contumaciæ nusquam legimus inducias ex debito esse concedendas. Hujusmodi enim causa non indiget accusatore, vel testium conductione, cum ipse reus non verecundetur crimen suum propalare, nec per absentiam damnationem suam debet differre. Sed hos duos ordines judicandi per exempla vobis denotari non necessarium æstimamus, cum scientiori quælibet ingerere magnæ judicetur impudentiæ.

Juxta hunc modum domnus apostolicus publicos et contumaces apostolicæ sedis proscriptores satis canonicè damnavit etiam absentes. Quid autem vobis inde videatur, charitas vestra nobis rescribere non gravetur. Nam vestram de hac causa sententiam libentissime recipimus; quem præ cæteris diligentiore et discretiore in sacris litteris non dubitamus.

De confectione etiam sacramentorum a Simonia-

(1001) Lacuna est in ms.; leg. *ejusque Bernaldus*, ut infra in tertia epistola.

(1002) Manuscriptus codex non ad marginem sed in ipsa contextus serie hoc glossema habet. *De hoc*

judicio, in epistola, quæ istam tertio oco subsequitur, diligentissime tractatum invenitur, videlicet, quam nefarie isti in apostolicam sedem peccaverint, et quam canonicè Romana synodus eos damnaverit.